

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 6 AUGUSTUS 1924

No. 449

INHOUD

DE NIEUWE TARIEFWET II door <i>Mr. M. W. F. Treub</i> ...	Biz. 680
Voorstellen tot oplossing van het Autobusvraagstuk door <i>Ir. R. A. Verweij</i>	681
Het Rijsttekort in Nederlandsch O.-Indië III (Naschrift) door <i>J. Sibinga Mulder</i>	682
Enige cijfers uit het Statistisch Zakboek, die een indruk kunnen geven van het belang der statistische werkzaamheden door <i>Ir. B. Bölger</i>	684
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De ontwikkeling van het herstelwerk in Oostenrijk II (Slot) door <i>Dr. Richard Kerschagl</i>	686
AANTEKENINGEN:	
Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam	688
Goudconsumtie, saldo voor monetaire doeleinden beschikbaar, en wereldvoorraad goudgeld	689
De economische toestand van Ned.-Indië	689
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	691
MAANDLIJFERS:	
Emissies in Juli 1924	691
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	692—698
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*

Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
 Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

5 AUGUSTUS 1924.

De geldruimte blijft nog steeds zeer groot en is na de maandwisseling eerder nog toegenomen. Particulier disconto met drie handteekeningen kon herhaaldelijk voor 2½ pCt. plaatsing vinden en ook voor wissels met twee handteekeningen bestond groote vraag tot slechts weinig hogere notering.

Ook de prolongatierente was zeer flauw en brokkelde in den loop der week nog gestadig af; zoodat Vrijdag slechts 2 pCt. werd genoteerd.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft deze week geen wijzigingen van groote beteekenis te zien. De post binnenlandsche wissels blijkt met f 1,2 miljoen te zijn toegenomen. De effectenbelevingen stegen met f 3,9 miljoen; daarentegen liepen de goederenbelevingen met f 8,8 miljoen terug.

Het tegoed van het Rijk daalde van f 11,2 miljoen tot f 3,1 miljoen. De metaalvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De post papier op het buitenland blijkt met f 1,6 miljoen te zijn verminderd, terwijl de diverse rekeningen onder het actief zich f 14,7 miljoen lager stelden. Blijkbaar heeft de Bank ook in de afgelopen week weder voor eenige miljoenen van haar buitenlandsch tegoed gerealiseerd.

De biljettencirculatie steeg van f 963,5 miljoen tot f 982,5 miljoen. De rekeningcourant-saldi van anderen daalden met f 21,7 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 336,2 miljoen tegen f 334,1 miljoen op den vorigen weekstaat. Het dekkingspercentage bedraagt 53 pCt.

* * *

De wisselmarkt was in het algemeen vrij stil. In het begin der week was, onder invloed van het langzame verloop der Londensche conferentie, de stemming flauw. Later, toen er meer teekening kwam in de beraadslagingen en de kansen op een overeenstemming grooter werden, was ook de wisselmarkt meer hoopvol gestemd, vooral voor Parijs, dat aan het einde der week tot 13,62½ kon oploopen, nadat Donderdag vroeg nog voor 12,95 was afgedaan. Dollars nog steeds doorlopend aangeboden en langzaam teruglopend. Gisteren 2,60 aangeboden.

LONDEN, 2 AUGUSTUS 1924.

Wederom was ook deze week kort krediet in de geldmarkt sterk gevraagd. Niet alleen bleek het Dinsdag onmogelijk het aflopende bedrag aan de Bank of England terug te betalen, maar er werd zelfs een klein bedrag bijgeleend. Daggeld kostte in het begin der week tusschen 3¼ en 3¾ pCt., terwijl vanaf Donderdag de laatste koers de meest gewone was. Het vernieuwen van zevendaagsche leeningen kostte 2¾ pCt.

De discontomarkt zag geen verandering van beteekenis, en de toon bleef vast.

2-mnds. prima bankaccept	3 ¹¹ / ₁₆ —¾ pCt.
3-mnds. „ „	3 ¹¹ / ₁₆ —¾ „
4-mnds. „ „	3 ¹³ / ₁₆ —¾ „
6-mnds. „ „	4 ¹ / ₈ —¾ „

DE NIEUWE TARIEFWET.

II.

In mijn vorig artikel bekeek ik het voorstel tot herziening van de tariefwet, dat door Minister Colijn onlangs werd ingediend, alleen van den kant van den invloed, dien het op onze handelspolitiek hebben kan. Er is evenwel nog een andere kant aan de zaak, die niet minder belangrijk is, namelijk in hoever de voorgestelde verhooging van een indirecte belasting met in het algemeen 60 pCt. onder de gegeven omstandigheden toelaatbaar is.

Ook over deze zijde van het vraagstuk eener tariefsverhoging valt heel wat te zeggen. Toch zal ik er niet in den breede op ingaan en dat wel, omdat ik er een praeadvies voor de Vereeniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek over schreef, dat waarschijnlijk spoedig het licht zal zien. Ik kan mij er dus hier toe bepalen met enkele woorden aan te geven tot welke conclusie ik daarin kwam.

Nu er in en na den oorlog een verandering in de verdeling van het volksinkomen kwam ten gunste van de inkomens van hen, die tot de arbeidende klasse behooren of er maatschappelijk toe kunnen worden gerekend, is het niet alleen billijk maar uit fiscale overwegingen noodig, dat die lagen der maatschappij ook een evenredige hoogere bijdrage aan 's Lands schatkist betalen. Voorts zijn de directe belastingen in hetzelfde tijdperk veel meer gestegen dan de indirecte en dragen de laagste groepen, die in de inkomstenbelasting vallen, daarin in werkelijkheid heel wat minder bij, dan zij zouden doen, indien het mogelijk was, allen die in die groepen vallen juist aan te slaan en, wanneer dit is geschied, hun aanslag ook steeds in te vorderen. Nu er zoowel aan het een als aan het ander nog al wat ontbreekt, is er wel geen andere uitweg dan hen door verhoging der indirecte belastingen hun billijk aandeel in de algemeene lasten te doen bijdragen.

Op grond van deze overwegingen ben ik van oordeel, dat men zich onder de gegeven omstandigheden niet door theoretische voorliefde voor directe belastingen moet laten weerhouden, den weg der verhoging van de indirecte heffingen in te slaan. Een belastingherziening in dien geest is evenwel, naar mijn oordeel, alleen te aanvaarden onder de voorwaarde, dat wegens de onbillijkheid, die in de heffing van de inkomstenbelasting is gelegen voor degenen, die in de laagste klassen van belastbaarheid vallen en geen kans hebben er zich, zooals zooveel onder hen, die eveneens behoorden te betalen, aan te onttrekken, de grens der belastbaarheid van f 800 tot f 1400 of f 1500 wordt opgevoerd, en dat voorts in ruimere mate dan thans geschiedt, aftrek van belasting plaats heeft voor grootere gezinnen.

Bij mijn beschouwingen voor de Vereeniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek liet ik evenwel de tariefkwestie buiten bespreking. Daarbij doet zich nu in dit verband een vraagstuk voor, waarop ik hier, zij het slechts zeer in het kort, moet ingaan. Voor zoover het ontwerp van Minister Colijn zuiver fiscale rechten verhoogt, is het alleen de vraag of een verzwaring van 5 op 8 pCt. niet wat heel ver gaat en of deze bewindsman niet beter had gedaan zich met een verhoging tot 7 pCt. te vergenoegen. Maar dit verschil is niet van dien aard, dat het mij noodig schijnt, zich uit dien hoofde tegen het voorstel te verzetten.

Eenigszins anders staat de vraag echter, waar het gaat om hoogere rechten, die protectionistisch werken en de strekking hebben ook de prijzen der binnenlands vervaardigde goederen te verhoogen. Het is bekend genoeg, dat omtrent dit punt voortdurend strijd wordt gevoerd tusschen dogmatische vrijhandelaren en even theoretisch aangelegde protectionisten. Zoals het steeds in dergelijke gevallen gaat, hebben beide partijen ten deele gelijk en ten deele ongelijk.

Welken invloed een protectionistische heffing op de binnenlandsche prijzen van de betrokken artikelen hebben zal, is in het algemeen niet te zeggen. Vast staat alleen, dat een dergelijke heffing de *tendenz* heeft de binnenlandsche prijzen te doen stijgen; maar er kunnen allerlei omstandigheden zich voordoen, welke die tendenz verzwakken of haar zelfs geheel compenseren. Men bevindt zich bij deze zaak op het bij uitstek moeilijk terrein der belastingafwenteling, waarover al heel wat is getheoretiseerd zonder dat ook de meest erkende deskundigen op het gebied der theorie van de openbare financiën er in zijn geslaagd of er ooit in slagen zullen, een antwoord te geven, dat practisch in elk concreet geval een oplossing geven kan.

Alles hangt bij dit probleem van de omstandigheden af. Heeft de importeur een feitelijk monopolie en is er in de wereld zulk een vraag naar zijn product, dat hij het overal gemakkelijk slijten kan, dan zal hij het volle recht op den consument leggen. De binnenlandsche concurrent, die zonder de prijsverhoging ten gevolge van het verzwaarde invoerrecht niet of nauwelijks mededingen kon, zal onder die omstandigheden de volle bate van de verhoging hebben en bij dien hooger prijs wellicht wel concurreren kunnen. Neemt die concurrentie zulke afmetingen aan, dat de importeur er een gevaar in begint te zien, dan zal hij, indien hij krachtig genoeg is, om er een eind aan te maken, tijdelijk het volle recht voor zijn rekening nemen en misschien den prijs zelfs nog meer drukken, totdat hij den binnenlandschen mededinger heeft dood of murw gemaakt, d.w.z. totdat hij hem heeft laten faillieeren of hem heeft gedwongen tot een gemeenschappelijke prijsregeling. In beide gevallen, en er zijn in de werkelijkheid genoeg voorbeelden van, zal in een dergelijke omstandigheid het volle invoerrecht ten slotte weer op den consument neerkomen.

Moet daarentegen de importeur afzetgebieden voor zijn product zoeken en kan of wil hij het gevaar van uit de markt van het land met hooft of verhoogde invoerrechten te worden gestooten of althans er zijn afzetgebied belangrijk te zien inkrimpen, niet loopen, dan zal hij een meer of minder groot deel van het recht voor eigen rekening nemen. In dat geval zal er in het geheel geen of slechts een zeer gedeeltelijke prijsverhoging als gevolg van het verzwaarde invoerrecht plaats grijpen en heeft de schatkist een bate, die niet ten laste van den binnenlandschen consument maar van den buitenlandschen importeur komt. (Ik gebruik hier den term importeur niet in de technische beteekenis, maar ter aanduiding van den buitenlandschen producent, die met een binnenlandschen in concurrentie is of komt).

Tusschen de beide uiterste gevallen, die ik hier aangaf, is er in de werkelijkheid een aantal schakeeringen. Het gevolg hiervan is, dat men den invloed van een tariefsverhoging op de binnenlandsche prijzen niet in het algemeen voorspellen kan en van de bijzonderheden, dat wil hier zeggen van de verhouding tusschen de buitenlandsche en de binnenlandsche producenten, op de hoogte moet zijn, om ten aanzien van een concreet artikel te kunnen verklaren, welk gevolg een tariefsverhoging op den prijs ervan hebben zal. Als algemeene stelling kan men evenwel zonder gevaar voor deskundige tegenspraak poneeren, dat men in verband met de binnenlandsche prijzen met tariefsverhogingen voorzichtig heeft te zijn. Immers het invoerrecht vormt een der elementen van de bepaling van den binnenlandschen prijs en dit element heeft op zichzelf genomen steeds een prijsverhogende tendenz.

Is het reeds onder eenigszins normale omstandigheden zaak de hier aanbevolen voorzichtigheid te betrachten, in nog zeer verhoogde mate is dit het geval nu sedert en ten gevolge van den wereldoorlog het internationale goederenverkeer zoozeer in het ongereede is geraakt en van elke regering zonder

onderscheid mag worden verwacht en verlangd, dat zij er zooveel mogelijk toe zal bijdragen, het herstel van dat verkeer te bevorderen en in goede banen te leiden.

Voor ons land komt daar nog een speciale overweging bij, waarvan de beteekenis niet licht is te overschatten. Ook in economischen zin ligt Nederland niet slechts hier, aan den oever van de Noordzee en de mondingen van Rijn, Maas en Schelde, maar niet minder in de koloniën van het Rijk. Men behoort er dus bij elke tariefsherziening ter dege op bedacht te zijn, dat men de Nederlandsche schatkist niet spekt op kosten van Indië. Ik beweer niet, dat dit bij de voorgestelde tariefsherziening geschiedt. Het verleden van den tegenwoordigen Minister van Financiën staat er trouwens borg voor, dat hij deze overweging niet uit het oog heeft verloren. In één opzicht brengt hij dan ook een verbetering aan, maar hij bleef daarbij ten halve staan, zooals blijkt uit het rekest van de Nederlandsch-Indische Spiritusmaatschappij te Amsterdam. Daarin wrdt terecht gewezen op de anomalie, dat het Nederlandsche gedistilleerd, mits natuurlijk tegen betaling van den accijns, vrij in Indië kan binnenkomen, maar dat het Indische bij invoer hier te lande, evenals alle buitenlandsche alcoholhoudende vloeistoffen, boven en behalve den waarlijk niet maltschen accijns nog een invoerrecht heeft te betalen. Volgens het voorstel wordt het bedrag hiervan wel verlaagd, maar het behoorde geheel te verdwijnen. Ik zou den heer Colijn willen raden, nu hij toch reeds voorstelt, het bewuste invoerrecht van f 3,50 tot f 1 te verlagen, het geheel op te heffen. Voor de schatkist en de binnenlandsche distillateurs is het van weinig beteekenis. Het gaat hier meer om het recht van het spel dan om de knikkers. Voor de Indische importeurs is de zaak evenwel van beteekenis, omdat de Nederlandsche regeering hun door buitenlandsche autoriteiten bij pogingen om op den voet van de meest begunstigde natie te worden behandeld, zoo licht voor de voeten wordt geworpen.

Het zal wel geen verwondering wekken, dat ik ook bij deze gelegenheid voor de belangen van de Indische ondernemingen opkom en die aan een voorbeeld demonstreerde, maar dit betreft toch slechts een détail. Ik keer nu tot mijn eigenlijk onderwerp terug, d.w.z. tot de vraag of de voorgestelde verhooging uit een zuiver fiscaal oogpunt is te verdedigen. Voor zoover die verhooging protectionistisch werkt, durf ik er geen positief antwoord op geven. Men zal, wat dit deel van het vraagstuk betreft, moeten afwachten tot belanghebbenden en ten aanzien van elk betrokken artikel tot oordeelen bevoegden hun licht erover zullen hebben ontstoken.

Voor zoover het voorstel niet protectionistisch werkt, en dat is het geval ten aanzien van alle artikelen, die niet hier worden voortgebracht en er niet geproduceerd kunnen worden, gaf ik reeds als mijn meening te kennen, dat men er zich onder de gegeven omstandigheden niet tegen behoeft te verzetten. Dit is te minder noodig, omdat — gelijk in de M. v. T. wordt verklaard — „Bij het uitwerken van (het tarief) is vastgehouden aan het streven van de tariefwetgevers van 1862 en 1877, om algemeene voedingsmiddelen en artikelen, welke verband houden met de voortbrenging, of welke uitsluitend of zoo goed als uitsluitend worden gebruikt door den minder kapitaalkrachtige, niet aan invoerrecht te onderwerpen. Een invoerrecht op meel, klompen, schroeven, vijlen, hamers, zagen en dergelijke, wordt dan ook, hoewel deze artikelen ook via de toonbank aan den verbruiker worden afgeleverd, in het ontwerp niet aangetroffen.”

Natuurlijk doet zich de vraag voor, of dit uitgangspunt wel bij alle posten consequent is volgehouden. Zoo is twijfel gewettigd, of de verhooging van het invoerrecht op petroleum van f 0,55 tot f 1 per 100 KG. wel met dezen opzet strookt en er zijn nog wel andere posten op het voorgestelde tarief aan te

wijzen, waarbij men een overeenkomstigen twijfel bij zich voelt opkomen. Voor hen, die van oordeel zijn, dat dergelijke verhoogingen van rechten op artikelen van algemeen verbruik niet mogen worden geduld, is er dan ook alle aanleiding het voorgestelde tarief met het oog hierop nauwkeurig na te gaan. Zij daarentegen, die evenals ik meenen, dat onder de thans bestaande omstandigheden tegen een dergelijke verhooging van rechten op artikelen van algemeen verbruik geen gegrond bezwaar is te maken, zullen het den heer Colijn niet te zwaar aanrekenen, dat hij de gedragslijn, die hij zich blijkens de geciteerde passage uit zijn M. v. T., had gesteld, niet in volle consequentie volgde.

TREUB.

(Slot volgt.)

VOORSTELLEN TOT OPLOSSING VAN HET AUTOBUSVRAAGSTUK.

(Rapport van de Nederlandsche Vereeniging voor Locaalspoorwegen en Tramwegen. Amsterdam. Westeinde 9.)

Het sinds de invoering van mechanische tractie samengestelder worden van het organisme van ons verkeerswezen blijkt een verschijnsel, dat nog niet van eindigen weet. Een van de jongste ontplooiingsvormen bij dezen groei: de autobus, heeft zoodanige moeilijkheden doen ontstaan, dat er van een „vraagstuk” sprake is — een vraagstuk, dat reeds thans nijpend is voor de ondernemers van onderscheidene locaalspoor- en tramwegen. Begrijpelijk is dan ook, dat de Nederlandsche Vereeniging voor Locaalspoorwegen en Tramwegen het ernstig heeft onderzocht. De resultaten van dit onderzoek zijn in een rapport: „Voorstellen tot oplossing van het Autobusvraagstuk” gepubliceerd.

Uit den aard der zaak houden deze voorstellen in het bijzonder rekening met de belangen van ondernemers van spoorwegen met beperkte snelheid. Maar de aard van het onderwerp brengt tevens mede, dat zij van belang zijn niet slechts voor deze eerst-bedreigden, maar ook voor de ondernemers van de hoofdspoorwegen (voor ons Nederlanders dus), voor alle weg-gebruikers en alle belasting-schuldigen.

Want de concurrentie van dit nieuwe verkeersmiddel zal niet alleen voor vele tramwegen de veelal hachelijke rentabiliteit kunnen verminderen; zij zal tevens opbrengsten, zoowel uit goederen- als uit personenvervoer, kunnen onttrekken aan de hoofdspoorwegen.

De weggebruikers hebben belang bij het vraagstuk, omdat eenerzijds, zooals het rapport schrijft, de autobus den reiziger met behoorlijke snelheid van zijn huis naar de plaats van bestemming brengt, om hem aldus tegen een dikwijls minimale vergoeding een maximum-gemak te geven; en omdat anderzijds „de veiligheid van de passagiers (van de bus), alsook die van den weg in het algemeen ernstig gevaar loopt, zoowel tengevolge van den vaak slechten toestand waarin het materieel zich na eenigen diensttijd bevindt, als ten gevolge van de verkeerscongestie, die op vele van onze smalle Nederlandsche wegen zoo spoedig optreedt.” Verder hebben de weggebruikers belang bij een juiste ontwikkeling van het autobusverkeer, omdat thans het gevaar bestaat, dat door autobusritten op de drukste uren van den dag en langs de betrekkelijk winstgevendende deelen van bestaande tramwegen, die tramwegen in hun geheel onrendabel worden. Niet alleen dreigt dan het gevaar, dat dat deel van het vervoer, dat niet door de autobussen was bediend, verdwijnt, maar zelfs is er de mogelijkheid, dat te eeniger tijd de moordende concurrent zelf het leven laat, zoodat het verkeer geheel ontredderd wordt. Volkomen overneming van de taak van locaalspoor- en tramwegen gaat thans nog boven de macht van de autobussen, volkomen vernietiging van die oudere ondernemingen niet steeds.

De belasting-schuldigen hebben belang bij het vraagstuk als deelhebbers in de gemeenschap, welke wederom veelal deelhebber is in de oudere vervoers-ondernemingen en omdat de gemeenschap veelal retributies van die ondernemingen heft. Verder tast de verhooging van de onderhoudskosten van gewone wegen voor het toenemend autobusverkeer hun nu reeds in de beurs, terwijl de mogelijkheid, dat de autobussen geheel nieuwe wegen noodzakelijk zullen maken, dieper tasten in uitzicht stelt. Ten slotte (lest best?) hebben zij belang, vooral in dezen tijd, bij een nieuw potentieel belasting-object.

Eigenaardig altruïstisch aandoend is het, dat dit laatste aspect van het vraagstuk door de Vereeniging voor Locaalspoorwegen en Tramwegen in haar rapport niet belicht wordt.

Zij geeft — mede op grond van een in het rapport weergegeven onderzoek naar den toestand in België en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika — twee middelen aan „tot opheffing der door het onbepaalde autobusverkeer geschapen onbillijkheid”. „Het eerste middel is den tramwegen de concessie ter beschikking te stellen, dus hun het recht te geven het bedrijf op te heffen, wanneer zij zulks noodig oordeelen.” De Vereeniging acht deze oplossing onaanvaardbaar, „omdat met de tramwegen dan ook de verzorgers van het regelmatige massale vervoer verdwijnen en de autobussen daarvoor een ten eenenmale onvoldoende plaatsvervangende geven.” De weggebruiker kan den hier gegeven regel wel aanvaarden — dit volgt uit het boven aangeduide — maar hij zal uitzonderingen mogelijk moeten doen zijn. Het opheffen van bestaande tramwegen moet moeilijk, niet onmogelijk worden gemaakt. Nog vóór de autobus-concurrentie is opheffing van de tramlijn Tiel—Buren—Culemborg een juiste maatregel gebleken. Volgen van dat voorbeeld kan wel degelijk in het algemeen belang zijn.

Het tweede, haars inziens eenig afdoende middel, is een regeling volgens de volgende richtlijnen:

„1. Voor de uitoefening van een intercommunale autobusdienst is het bezitten van een door den Staat verleende concessie noodzakelijk. Voor de uitoefening van communale autobusediensten moet het bezitten van een door het Gemeentebestuur verleende concessie verplicht worden gesteld.

2. Het Bestuur van Staat of Gemeente behoort ten opzichte van het verlenen van concessies voor autobusediensten de volgende overwegingen te laten gelden:

a. Autoslijnen worden slechts toegelaten, indien de vervoersbehoefte het instellen van een autobusdienst langs het aangevraagde traject wenschelijk maakt en het algemeen belang, hetwelk vernietiging der bestaande verkeersonderneming afwijst, zulks toelaat.

b. Indien een aanvraag voor een concessie voor een autobusverbinding bij de autoriteiten inkomt en deze, na ernstig onderzoek, waarbij de leiders der bestaande verkeersondernemingen worden gehoord, tot de meening zijn gekomen, dat zoodanige autoslijn ter bevordering van het algemeen verkeersbelang gewenscht is, zoo worde aan de in de desbetreffende streek bestaande verkeersonderneming een recht van voorrang gegeven.

c. In het algemeen zal voor intercommunale autoslijnen, buiten de overwegingen onder a en b genoemd, de bepaling gelden, dat, waar voldoende communale verkeersmiddelen aanwezig zijn, de intercommunale autobuslijn geen deel neemt in de voorziening der zuiver communale verkeersbehoefte.”

Bovendien wordt een autobusreglement begeerd, „waarin eischen en voorschriften gesteld worden, o. m. omtrent de technische inrichting der voertuigen, de maximum wielbelasting, de maximum wagenbreedte, het maximum aantal passagiers, de maximum rijsnelheid, den maximalen diensttijd van het perso-

neel, de bestaanszekerheid der onderneming, de regelmatigheid van den dienst.”

Thans is door den Nederlandschen Bond van Autobusdienst-ondernemers een „Antwoord” gepubliceerd op de voorstellen van de Vereeniging voor Locaalspoorwegen en Tramwegen: de eene „oratio pro domo” tegenover de andere. De Bond meent „dat vele onzer straatwegen breeder zouden kunnen worden en daardoor meer geschikt gemaakt voor het groote, zich steeds meer uitbreidende verkeer, wanneer men de rails oprak en het verkeer met autobussen bediende”. De Bond is overtuigd dat, „wanneer eenmaal eene Rijkswet aan de orde zal komen, ook gelet zal worden op de wenschen van het publiek, dat reeds zoo duidelijk zijn voorkeur heeft getoond voor de autobus als vervoermiddel en dat bij het geven van concessies bestaande tramweg-ondernemingen en autobus-ondernemingen gelijke rechten zullen verkrijgen en niet aan de tramweg-ondernemingen eenige voorrang zal worden gegeven”.

Deze wettelijke maatregelen — de Minister van Waterstaat heeft zulks aan de volksvertegenwoordiging medegedeeld — moeten allereerst wachten op het verslag van de Staatscommissie-Patijs in zake het vervoervraagstuk, die een onderzoek instelt „aangaande de vraag of en in hoever maatregelen noodig zijn om te bevorderen, dat de land- en waterwegen en de spoor- en intercommunale tramwegen op de meest economische wijze dienstbaar worden gemaakt aan het vervoer van reizigers en van goederen”.¹⁾ Hopelijk zal de Commissie het parool van „safety first” niet uit het oog verliezen. Verwacht mag worden, dat haar advies zal gericht zijn in den zin van de evolutie van ons verkeerswezen, die bij steeds meer gecompliceerden vorm een toenemende vereeniging van belangen te zien heeft gegeven.

R. A. VERWEIJ.

Juni 1924.

HET RIJSTTEKORT IN NED. OOST-INDIE.

(Naschrift.)

De in de vorige twee nummers gepubliceerde beschouwing was reeds geschreven, toen in No. 588 van dit weekblad een overzicht van een artikel in Koloniale Studiën verscheen, getiteld: „De Crisis in de Padiculatuur op Java”, waarin een paar stellingen en beweringen worden aangetroffen, die strijdig zijn met in bovengenoemd artikel te vinden uitspraken. Het lijkt gewenscht die even nader te beschouwen.

Het is natuurlijk mogelijk, dat door toevoeging van minder goede gronden voor de sawahcultuur, de gemiddelde productie op Java van de sawahpaddie gedeelig wordt beïnvloed, maar waar over een zeer lang tijdsverloop die productie om en bij de 25 picol per bouw *blijft*, is in de praktijk dan toch daarvan nog niets met eenige zekerheid vast te stellen. Wanneer de schrijver met zijn onder le gegeven opgave, dat in 1914—23 in 9 gewesten de opbrengst per bouw 10 pCt. minder was dan in 1878—87 enz. wil bewijzen, dat de opbrengst achteruitgaande is, dan is het op zijn minst wel zeer vreemd, dat bij die cultuur, die sinds eeuwen ongewijzigd wordt gedreven zonder groote schommelingen in productie over lange perioden genomen, *thans* een sterke productievermindering definitief zoude intreden. Dan is in enkele jaren de geheele sawahcultuur op Java ten doode opgeschreven.

Het is uiterst moeilijk om b.v. over 100 jaren de werkelijke productie na te gaan. De landrentegevens, de proefsnitten, zeer vele jaren op dezelfde wijze genomen, geven eene aanwijzing, maar het meest

¹⁾ Inmiddels is bij K. B. van 13 Juni 1924 het K. B. van 31 Juli 1880 (Staatsblad No. 121), houdende bepalingen ter verzekering van de veiligheid der reizigers met openbare middelen van vervoer, reeds gewijzigd en aangevuld met eenige bepalingen betreffende motorrijtuigen.

spreekt wel het feit, dat de inlandsche rijstbouwers zelf en ook in vergelijk met wat zij weten van ouders en voorouders, geen merkbaaren achteruitgang kennen. En zij zijn, hoe primitief vaak ook in hun landbouw en denken, op dat gebied toch scherpe opmerkers.

Onder 4e en 5e worden twee perioden van tien jaren tegenover elkaar gesteld, maar wat beteekenen die perioden in een cultuur van eeuwen en waar we weten, dat het verloop der moessons een buitengewoon sterken invloed heeft op 't slagen van het rijstgewas en dat verloop dikwijls buitengewoon grillig is, om van allerlei plagen in 't gewas maar te zwijgen. Alweer mijn conclusie: wanneer we die gegevens als basis aannemen is binnen weinige jaren de sawah-rijstcultuur op Java verdwenen.

Dat de rijstcultuur van buitengewoon groote beteekenis is voor de bevolking staat vast, maar dat de suikerrictecultuur de opbrengst in gevaar brengt is onjuist. Zeker, de totale productie daalt door die pl.m. 7 pCt. van de sawahs, die voor de rietcultuur in gebruik zijn, maar de opbrengst in geld is van die 7 pCt. ook voor de bevolking zeer belangrijk meer dan bij eigen verbouw, en is juist daardoor voor de bevolking van enorme beteekenis en nut. Want naast rijst als voedsel, en meestal nog in onderling hulpbetoon gekweekt, speelt ook contant geld voor de bevolking een voorname rol en dat wordt door die 7 pCt. ruimschoots verkregen en zonder dat het productievermogen van den grond er door wordt verminderd. In meerdere publicaties zijn daarvan de onweerlegbare cijfers gegeven en de proeven van Kobus, Nash, enz. en de practijk in streken waar reeds een zeer lange reeks van jaren suikerrietcultuur wordt gedreven, hebben ook die productiviteitsvermindering naar het rijk der fabelen verwezen.

Zoolang dat cijfer van pl.m. 7 pCt. niet zeer belangrijk grooter wordt is in die periodieke bebouwing met suikerriet geen nadeel maar een zeer groot voordeel voor de bevolking gelegen. Wanneer er gesproken wordt over de grootere moeite, die het der bevolking kost om zich te voeden, dan moet men onderscheid maken tusschen rijstvoeding en die met andere gewassen. De eerste is thans in haar productie binnen enge grenzen beperkt, de laatste niet, gezien de practijk in den tijd van rijstschaaarschte, toen de cultuur van andere voedselgewassen zich sterk heeft uitgebreid.

Maar wil men in de behoefte aan rijst als voedsel voorzien, zonder de economische belangen van de bevolking te schaden, dan zal men dat moeten doen met behoud van de niet te missen en niet te onderschatten inkomsten, die de bevolking geniet boven eigen verbouw, wanneer zij een redelijk pCt. van haar sawahgronden voor de teelt van een gewas als suikerriet benut of verhuurt.

De middelen daartoe zijn vermeerderde opbrengst per hoofd op economische manier. Ik gaf daarvoor aan het benutten van nog niet geoccupeerde terreinen met behulp van mechanischen arbeid, landbouwkundige verbeteringen in de bestaande cultuur, maar economisch en geestelijk in het bereik van de bevolking. Van kunstmest en betere landbouwwerktuigen, ik toonde het in bovengenoemd artikel aan, verwacht ik die in 't algemeen niet of zeer langzaam. Het is niet de vraag of kunstmest enz. grooter product geeft, maar of het economisch is, ook gezien cultuurhoogte, karakter en economisch weerstandsvermogen van den inlandschen landbouwer. Ik vrees, dat de schrijver hier, als zoo vaak in Indië, aan het dak van het gebouw wil arbeiden, terwijl we pas bezig zijn de uitgravingen te maken, waarin de fundeering moet worden gelegd.

Maar de bedoeling van den schrijver blijkt al te duidelijk uit de middelen, die door hem ter verbetering worden aanbevolen:

Krachtige steun van den landbouwvoorlichtings-

dienst en instelling van een landbouwkundige afdeling aan het algemeen proefstation enz., dat beteekent, daar twee dergelijke staven naast elkaar, geen zinnig hebben, het annexeren van den landbouwvoorlichtingsdienst en welveaast de afdeling landbouw van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

De schrijver tracht hier de gewone en practische orde der dingen om te keeren en den landbouwkundigen voorlichtingsdienst te stellen in handen en dus onder de leiding van het proefstation en daarmede wordt de taak van die voorlichting zoowel als die van het proefstation miskend.

Niet de landbouwkundige voorlichting in handen van het proefstation gegeven, neen, die is alleen veilig bij de landbouwconsulenten en hun leiders, allen landbouwkundigen en levende temidden van dien landbouw en de nooden van dien landbouw in verband met alle omstandigheden, ook wat betreft volkskarakter en cultuurhoogte, kennende, en het algemeen proefstation is voor hen, dus in dienst van de afdeling landbouw van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel een onwaardeerbaar hulpmiddel om te trachten tal van vragen tot klaarheid te brengen door de hulpmiddelen waarover de landbouwwetenschap beschikt, als botanie, chemie, natuurkunde, agrogeologie, enz. afzonderlijk en in onderlinge samenwerking.

De eigenlijke taak van de voorlichting voor den inlandschen landbouwer is alleen veilig in de handen van de landbouwkundigen onder landbouwkundige leiding. Het algemeen proefstation voor den landbouw neme een voorbeeld aan de juiste wijze waarop het instituut voor plantenziekten met de landbouwfafdeeling van het departement samenwerkt. Men zou, lezende het artikel bovengenoemd, den indruk krijgen, dat de landbouwkundige voorlichtingsdienst en dus ook de afdeling landbouw van het departement, tot nu toe vrijwel al de door den schrijver genoemde factoren ter verbetering hebben verzuimd of onvoldoende behartigd, en tegen dien indruk kan niet ernstig genoeg worden geprotesteerd. Wie den arbeid van de landbouwconsulenten en de afdeling landbouw van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel werkelijk kent, weet welk een uiterst moeilijken zendingarbeid daar voor den landbouw der bevolking wordt verricht, maar beseft ook, dat die enkel succes kan hebben in handen van landbouwers en landbouwkundigen, levende temidden van dien landbouw en beschikkende ook over de vele hulpmiddelen der landbouwwetenschap, zooals het instituut voor plantenziekten en het algemeen proefstation voor den landbouw die kunnen en moeten geven.

Tegen het streven boven gesignaleerd, kan niet krachtig genoeg worden gewaarschuwd en het allerbeste zoude zijn, als middel om de samenwerking zoo goed mogelijk te doen zijn, om dat algemeen proefstation en ook het instituut voor plantenziekten (hoevel bij dat laatste van eenig imperialisme nooit sprake is geweest) administratief in te deelen bij de afdeling landbouw van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, waar dan de leider, thans de eminente landbouwkundige en kenner van de bevolking, v. d. Stok, de juiste samenwerking en werking waar noodig kan tot stand brengen, verbeteren of behouden. Een poging, die uitging van de leiding van het volkscredietwezen zelf, en door mij gesteund, om dien dienst te brengen bij het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, is eenige jaren geleden helaas mislukt. Waar dat credietwezen in de eerste plaats moet dienen om landbouwers, nijveren en handelaren te steunen in hun bedrijf, spreekt het vanzelf, dat innig verband noodig is met de diensten, die tot taak hebben die takken van volksvelvaart te bevorderen.

J. SIBINGA MULDER.

EENIGE CIJFERS UIT HET STATISTISCH ZAKBOEK, DIE EEN INDRUK KUNNEN GEVEN VAN HET BELANG DER STATISTISCHE WERKZAAMHEDEN.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft onlangs een boekje gepubliceerd, het Statistisch Zakboek, waarin een schat van gegevens te vinden is voor allen, die zich voor de ontwikkeling der toestanden in Nederland interesseeren. Waar wij gelooven, dat nog veel te weinig personen het belang der statistiek inzien, zullen wij aan dit boekje eenige cijfers ontleenen, die ongetwijfeld er toe zullen bijdragen aan te toonen dat, zooals in het voorwoord van de genoemde publicatie wordt gezegd, achter deze cijfers levensverschijnselen liggen, waarvan de kennis buitengewoon belangwekkend kan zijn. Wij zijn daarbij in het algemeen niet ingegaan op de cijfers die door de geregelde vermelding of door bijzondere artikelen in dit tijdschrift van voldoende bekendheid geacht kunnen worden.

In de eerste plaats zijn de cijfers van belang, die de *physieke toestand der bevolking* betreffen. De bevolking van Nederland is, in ongeveer 50 jaar, verdubbeld; ze bedroeg in 1829 2.613.487; in 1869 3.579.529; in 1923 7.212.735 zielen; per 1000 mannen komen gemiddeld steeds ongeveer 1020 vrouwen voor; de bevolking in de groote steden is veel sterker gestegen dan de totale bevolking en bedroeg in gemeenten boven 20.000 inwoners in 1869 1.139.396; in 1923 3.343.404, zijnde respectievelijk plus minus 28 pCt. en 46 pCt. der totale bevolking.

Het aantal geboorten bleef in de laatste jaren vrijwel constant en bedraagt per jaar ongeveer 26 per 1000 zielen, vergeleken met 1875 toen het ongeveer 36 per 1000 bedroeg is het echter gedaald; het aantal sterfgevallen neemt echter nog meer af, het bedroeg per 1000 zielen in 1875 25,6; in 1900 17,9; in 1910 13,6; in 1920 12,0; in 1923 9,9. Het aantal huwelijken is ook vrijwel constant en wel ongeveer 8 per 1000 zielen, per jaar; het aantal echtscheidingen neemt zeer toe, van 0,1 per 1000 in 1840/49 is het in 1922 reeds 1,5 per 1000 echtparen. De sterfte beneden een jaar op 1000 der levend aangegevenen is van 218,7 in 1875 teruggelopen op 155,2 in 1900 en 56,9 in 1923.

De gemiddelde levensduur is veel hooger geworden. Ze bedroeg voor mannen in 1870/79 38,4 tegen 55,1 jaar in 1910/20; voor vrouwen respectievelijk 40,7 en 57,1 jaar.

De gemiddelde lengte van ons volk nam toe, hetgeen blijkt uit de meting der lotelingen; in 1865 was 10,67 pCt. beneden 1,55 M. en 24,61 pCt. boven 1,70 M.; in 1922 was dit 1,64 pCt. en 53,87 pCt.

Men moet bij dien vooruitgang van den physieken toestand onzer bevolking niet vergeten, dat het aantal artsen steeg van 1837 in 1900 tot 3642 in 1920; terwijl het aantal apothekers in dien tijd verminderde van 668 op 581.

Thans enkele cijfers over wat voor de *geestelijke ontwikkeling* van ons volk wordt gedaan. Het totaal aantal lagere scholen bedroeg in 1900 4607; in 1920 6163. Daarvoor waren in 1900 totaal 15.792 mannelijke en 8881 vrouwelijke, in 1919 19.720 mannelijke en 15.595 vrouwelijke leerkrachten. Het aantal leerlingen steeg van 754.993 tot 1040.114; het aantal H.B.S. met 5-jarige cursus steeg van 51 in 1900 tot 137 in 1920, het aantal leerlingen in totaal op alle H.B.S. steeg in dien tijd van 10.851 tot 24.687, het aantal leerkrachten van 1052 tot 2873.

Van belang is verder de stijging van het aantal ambachtsscholen en scholen voor speciale vakken, nl. van 21 met 3.181 leerlingen in 1900 tot 105 met 13.287 leerlingen in 1920; op de universiteiten waren in 1900/01 2911 mannelijke en 224 vrouwelijke totaal 3.135 studenten ingeschreven, waarvoor 177 professoren; in 1920/21 4481 mannelijke en 1208 vrouwelijke, totaal 5.689 studenten met 262 professoren.

In totaal werd in 1900 23,7, in 1910 43 en in 1920 174,3 millioen gulden voor het onderwijs uitgegeven, waarvan alleen voor het lager onderwijs respectievelijk 17,6; 31,7 en 127,1 millioen gulden. En dan durft men tegenwoordig nog te beweren, dat er zoo weinig voor het onderwijs wordt gedaan.

Over *den economischen en socialen toestand* der bevolking geeft de publicatie verder belangrijke cijfers, die echter vooral van belang zijn voor de ontwikkeling ervan in de laatste jaren.

In totaal werd van Rijkswege voor de arbeiderszorg uitgegeven in 1910 1; in 1915 14,4; in 1920 60,5 millioen gulden, terwijl in 1924 f 51,7 millioen is aangevraagd. Deze stijging werd hoofdzakelijk veroorzaakt door de kosten der invaliditeits- en ouderdomswet (in 1920 41,9 millioen) en de werkloosheidszorg (in 1920 14,5 millioen).

De werkloosheidscijfers stegen in de laatste jaren onrustbarend; in 1923 bedroeg het indexcijfer 11,2 (d.w.z. er werd 11,2 pCt. van het aantal dagen dat gewerkt had kunnen worden per week (6 × het aantal arbeiders) niet gewerkt) tegen 5,1 pCt. in 1916; 7,5 pCt. in 1918 en 5,8 pCt. in 1920.

Het aantal verzekerden tegen werkloosheid liep op van 33.600 op 1 Januari 1911 tot een maximum van 398.300 op 1 Januari 1921 en was 1 Januari 1924 weer gedaald op 280.700; de uitkeeringen volgens de reglementen bedroegen in 1911 f 96.200; in 1913 f 386.800; in 1921 f 15.513.200.

Er werd in 1914 totaal voor f 5.000.000 openbaar aanbesteed, in 1920 bereikte dit het maximum van 25,9 millioen gulden, waarvan alleen 11,3 millioen door woningbouwverenigingen. In 1923 was dit 12,2 millioen.

Het aantal Collectieve Arbeidsovereenkomsten bedroeg op 1 Jan. 1911 87 voor 1100 ondernemingen en 23.000 werknemers, op 1 Januari 1920 bereikte het een maximum van 983 voor 22.500 ondernemingen en 273.000 arbeiders. Op 1 Juni 1923 was het teruggelopen op 660 voor 16.900 ondernemingen en 238.000 arbeiders.

Dan volgen verschillende statistieken omtrent de loonen in verschillende bedrijfstakken, waarop wij hier niet uitvoerig zullen ingaan. Er blijkt evenwel uit, dat de loonen in 1923 ongeveer 2 à 2,5 maal zoo hoog waren als die in 1914.

De cijfers over de ledentallen der vakverenigingen geven te zien, dat de vakbeweging op 1 Januari 1920 het grootst aantal leden had, nl. 683.468, op 1 Januari 1923 was dit teruggelopen tot 571.973. In 1910 was het 185.075. De grootste vakcentrale is het N.V.V., dat ongeveer 1/3 of 34 pCt. der georganiseerde arbeiders omvat, daarna de R.-K. Centrale met 21 pCt., de Christ. organisatie met 11 pCt.; de neutrale met 8 pCt., terwijl 22 pCt. niet bij een vakcentrale is aangesloten.

Uit een opgave van de financiën der vakverenigingen blijkt, dat in 1922 in totaal f 11,2 millioen contributie werd opgebracht en de uitgaven in 1922 f 12,6 millioen beliepen, waaronder f 2,36 millioen voor staking of uitsluiting. De som der totale vermogens bedroeg eind 1922 f 10,4 millioen.

Daarna volgt een interessant overzicht van het aantal stakingen en uitsluitingen. Van 1901 tot 1913 bedroeg het aantal stakingen en uitsluitingen gemiddeld 184 per jaar over 677 ondernemingen met 15.949 arbeiders en 411.003 verloren arbeidsdagen. In 1920 waren deze cijfers respectievelijk 481, 3014, 66.464 en 2.333.945, terwijl de voorloopige cijfers voor 1923 zijn: 279 stakingen, 1721 ondernemingen en 53.088 arbeiders. Het aantal verloren arbeidsdagen is nog niet bekend.

Uit deze cijfers blijkt, hoeveel productieve arbeidskracht door de conflicten verloren gaat.

Wat de *uiterlijke teekenen van welvaart* betreft toonen de cijfers omtrent de grondslagen der persoonlijke belasting, dat het aantal perceelen, aangeslagen

voor huurwaarde, van 676.007 in 1900 steeg tot 1.238.427 in 1922; het aantal haardsteden van 774.375 in 1900 tot 1.193.407 in 1919; het aantal perceelen aangeslagen voor meubilair van 292.279 in 1900 tot 601.713 in 1922, het aantal dienstboden bleef vrijwel constant; het bedroeg 115.891 in 1900 tegen 125.708 in 1922; het aantal paarden verminderde van 60.991 in 1900 tot 43.321 in 1922; het aantal rijwielen steeg enorm van 113.228 in 1900 op 861.541 in 1919; het aantal motorrijwielen van 3.254 in 1910 tot 31.815 in 1922; het aantal andere motorrijtuigen van 1.978 in 1910 tot 17.541 in 1922.

De cijfers omtrent het verbruik van sommige voedings- en genotmiddelen zijn ook zeer interessant. Het verbruik per jaar en per hoofd van bevolking van tarwe bleef ongeveer gelijk op 1,35 H.L. per jaar, alleen in de oorlogsjaren was het om bekende redenen sterk verminderd tot bijv. 0,43 H.L. in 1918. Typisch is, dat het maximum was 1,84 in 1915. Hoe weinig zal men toen vermoed hebben, dat men in 1918 nog niet eens $\frac{1}{4}$ gedeelte daarvan zou kunnen gebruiken. Het verbruik van rijst en aardappelen wisselt nog al, dat van koffie neemt iets af, terwijl thee veel meer gebruikt wordt en van 0,72 KG. gemiddeld van 1902 tot 1906 in 1923 op 1,82 KG. per hoofd was gestegen. Suiker wordt thans ongeveer in de dubbele hoeveelheid gebruikt als in 1902/06, en wel ongeveer 25 KG. per hoofd per jaar; het verbruik van zout blijft gelijk 10 à 11 KG. per hoofd per jaar; dat van bier neemt iets af van 30 L. in 1902/1906 op 26 Liter per hoofd in 1922; het gebruik van wijn is, na eerst te zijn afgenomen, weer iets gestegen en bedroeg in 1922 1,73 L. per hoofd, dus al zeer weinig. Een zeer verblijvend verschijnsel is, dat het gebruik van gedistilleerd sterk afneemt, van 7,66 L. per hoofd gemidd. per jaar in 1902—1906 was het in 1922 op 2,88 L. per hoofd gedaald. Tabak blijft vrij constant, het verbruik van goud is vooral in de na-oorlogsche jaren sterk toegenomen, een gevolg van de schijnwelvaart, doch in 1922 weer op het normale peil gezakt. De cijfers over de kosten van het levensonderhoud en de groot- en kleinhandelsprijzen die dan volgen, zijn voor de lezers van dit blad bekend, zoodat we daar niet op behoeven in te gaan.

De kosten van het armwezen geven een somber beeld van onze tegenwoordige toestanden, in 1913 werd in totaal ongeveer voor f 27,5 miljoen gulden aan onderstand en subsidie verstrekt door de instellingen van liefdadigheid; in 1921 was dit opgelopen tot f 69,7 miljoen, de cijfers van 1922 en 1923 zullen zeer zeker nog wel heel wat hooger zijn. Daartegenover staat weer de groote toeneming van het tegood op de verschillende spaarbanken; voor de Rijkspostspaarbank was dit van f 185 miljoen in 1914, opgelopen tot f 305 miljoen in 1923, voor de particuliere spaarbanken bedroegen deze cijfers f 118 miljoen in 1914 en f 240 miljoen in 1921; voor de boeren-leenbanken f 57 miljoen in 1914 en f 290 miljoen in 1921. *) Ook het aantal boekjes nam toe, voor de boeren-leenbanken van 126.630 in 1914 tot 306.650 in 1921.

De statistiek der ongevallenverzekering toont aan, dat het verzekerde loonbedrag van f 297 miljoen in 1908 gestegen is tot f 1308 miljoen in 1920; de totale kosten der verzekering (rente en administratie) stegen van f 6 miljoen in 1908 tot f 16 miljoen in 1920, waar tegenover een totaal aan premies stond van f 7,5 miljoen in 1908 tegen f 25,3 miljoen in 1920. Het totaal aantal ongevallen steeg van 45.547 gemiddeld per jaar in 1903/1905 tot 90.454 in 1922; hiervan eindigden in 1903/1905 16,7 pCt., in 1922 29,4 pCt. binnen de 3 dagen. (De regelmatige stijging daarvan is typisch). Het aantal ongevallen met doodelijken afloop daalde procentsgewijs van 0,55 pCt. in 1903/1905 op 0,32 pCt. in 1922.

*) Men moet, en dit geldt natuurlijk voor alle vergelijkingen op financieel gebied, rekening houden met de waarde-daling van het geld.

Op 1 October 1923 liepen 86.997 premiebetalende verzekeringen ex Art. 10 en 184.150 ex Art. 24 der O.W. 1919. Dan volgen cijfers over de aanslagen in de vermogens- en inkomstenbelasting en voor het rechtswezen, waarop wij hier niet zullen ingaan.

Wat de *volksnijverheid* betreft zij het volgende vermeld:

De productie onzer kolenmijnen steeg voortdurend en bedroeg in 1911 1,5 miljoen ton tegen 5,6 miljoen ton in 1923. Het totaal aantal arbeiders bedroeg in 1911 gemiddeld 7477, in 1923 28.071.

De visschersvloot vermeerderde van 5371 schepen met 248.687 ton laadvermogen tot 5469 schepen met 406.427 ton laadvermogen in 1922. De opbrengst verminderde, de waarde van deze opbrengst vermeerderde iets, zij bedroeg in 1910 ongeveer f 1000; in 1915 ongeveer f 2500 en in 1922 ongeveer f 1300 per hoofd van de bemanning der schepen. Uit de specificatie blijkt, dat de haringvisserij de belangrijkste is; de voornaamste posten waren op de totale waarde van f 22,4 miljoen in 1922 in miljoen gulden: tong 2,4; schol 2,7; schelvisch 2,7; haring 5,04 en oesters 1,65.

Wat den landbouw betreft blijkt dat de oppervlakte der woeste gronden is teruggebracht van 590.848 H.A. in 1900 op 466.066 H.A. in 1922. Van het totaal van 3.267.731 H.A. in 1922 was 902.266 H.A. bouwland; 1.231.052 H.A. weiland; 96.095 H.A. tuin en ooftbouwgrond en 248.208 H.A. bosch.

Bij de landbouwproducten valt op, dat rogge, haver en aardappelen de hoofdproducten zijn; in 1922 waren respectievelijk 202.168, 159.441 en 192.884 H.A. hiermede bebouwd. Merkwaardig is ook de stijging van de opbrengst per H.A.; voor tarwe was dit van 28,3 H.L. gemiddeld voor 1901/05 gestegen op 35,8 H.L. in 1922; aardappelen stegen zelfs van 199 H.L. in 1901/05 tot 297 H.L. in 1922.

De veestapel is behalve voor schapen vrij sterk gestegen; er waren in 1921 in totaal 363.668 paarden; 2.062.771 runderen; 668.211 schapen; 272.298 bokken en geiten; 1.519.245 varkens en 9.660.799 hoenders. Niet iedereen zal weten, dat er in Nederland meer kippen dan menschen zijn.

Daarna volgen zeer waardevolle cijfers over de voortbrenging en het verbruik der Nijverheid; die echter in dit korte overzicht niet kunnen worden vermeld.

De cijfers over de *handelsbeweging* zijn onlangs in dit blad uitvoerig besproken, zoodat wij daarover kunnen zwijgen.

Uit de uitvoerige statistieken over *de scheepvaart* zien wij, dat iets meer dan $\frac{1}{2}$ van de in- en uitgeklaarde scheepsruimte onder Nederlandsche vlag voer, met een totaal van in 1922 ingeklaard: 5.058 Ned. schepen met 6.497.000 Reg. ton van 2,83 M³. tegen uitgeklaard: 5.124 Ned. schepen met 6.564.000 Reg. ton.

Het volgende hoofdstuk handelt over *het verkeerswezen*. De cijfers over de Nederlandsche Bank, de effecten- en wisselkoersen, het wisseldisconto, de hypotheekbanken en de girodienst gaan wij stilzwijgend voorbij.

De luchtvaartdienst maakte in 1922 totaal 1168 vluchten en vervoerde 1105 reizigers; 1.035 KG. post en 90.531 KG. goederen.

De lengte onzer spoorwegen breidde zich uit van 2.771 K.M. in 1900 tot 3.428 K.M. in 1922; het aantal locomotieven steeg in die jaren van 900 op 1.460; personenwagens van 2.306 op 4.782 en goederenwagens van 14.965 op 31.621. Het totaal aantal reizigers steeg van 30 miljoen in 1900 tot 51,7 miljoen in 1922; merkwaardig is, dat het aantal 1e klasse passagiers achteruitliep van 1.446.000 op 1.272.000 terwijl het aantal 3e klasse passagiers steeg van 21.015.000 tot 41.191.000. De totale opbrengst van het passagiersvervoer steeg van f 20,7 miljoen in 1900 tot f 87,4 miljoen in 1922; de opbrengst van

het goederenvervoer van f 19,9 miljoen in 1900 tot f 84,4 miljoen in 1922. Ook bij de tramwegen is sinds 1900 een groote ontwikkeling te bespeuren, de totale lengte der lijnen steeg van 1.575 K.M. in 1900 tot 2,953 K.M. in 1922; de totale opbrengsten van 6,6 miljoen gulden op f 44,7 miljoen. Merkwaardig is hier het geringe goederenvervoer, dat slechts 10 pCt. van het totaal opbracht.

De ontwikkeling der posteries blijkt uit het aantal brieven, dat voor binnenlandsch verkeer steeg van 74,8 miljoen in 1900 tot 186 miljoen in 1922 en voor buitenlandsch verkeer van 28,1 miljoen in 1900 tot 64,7 miljoen in 1922. Nog sterker steeg het aantal drukwerken, nl. van 140 miljoen in 1900 tot 413 miljoen in 1922. De lengte der telegraafdraden steeg van 22.884 K.M. in 1900 tot 52.327 K.M. in 1922; er werden totaal 5,1 miljoen telegrammen verzonden in 1900 tegen 7,7 miljoen in 1922.

De lengte der telefoondraden voor interlocaal verkeer steeg van 11.893 K.M. in 1900 tot 180.256 K.M. in 1922; het aantal gesprekken voor interlocaal verkeer nam toe van 0,7 miljoen in 1900 tot 11,5 miljoen in 1922.

Het laatste hoofdstuk geeft cijfers omtrent ons *Staatsbestuur*. Er blijkt uit, dat de totale Rijksinkomsten in miljoenen gulden stegen van 200 in 1910 tot een maximum van 919 in 1920 en daalden tot een geraamd bedrag van 682 in 1924; de uitgaven stegen in miljoenen gulden van 204 in 1910 tot een maximum in 1922 van 1.193 en daalden in 1924 tot een geraamd bedrag van 851. In 1918 werd voor den crisisdienst 637 miljoen gulden uitgegeven. Het gespecificeerde overzicht van de voornaamste Rijksmiddelen geeft een belangrijk beeld van de wijze waarop de ontvangsten in den loop der jaren werden gevormd. Bij de verdeling der uitgaven over de verschillende departementen zijn zeer merkwaardige dingen te bespeuren. Zoo is het bedrag, dat voor onderwijs, kunsten en wetenschappen is besteed in miljoenen gulden van 29,9 in 1910 tot 156,9 in 1924 gestegen; de nationale schuld van 36,6 in 1910 tot 186,4 in 1924; het Departement van Financiën van 27,3 in 1910 tot 141,9 in 1924; het Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid van 2 in 1910 tot 73,1 in 1924.

De andere afdelingen hadden allen ongeveer 3 à 4 maal zooveel noodig als in 1910. De nationale schuld steeg van f 1082 miljoen in 1887 tot f 1145 miljoen in 1900 en f 2788 miljoen in 1924.

Verder stegen de provinciale schulden van f 15,1 miljoen in 1901 tot f 163,3 miljoen in 1921; de gemeentelijke van f 256 miljoen in 1900 tot f 1060 miljoen in 1921. De inkomsten der provincies stegen van f 7,1 miljoen gulden in 1901 tot f 90,2 miljoen in 1921; de uitgaven van f 6,5 miljoen in 1901 tot f 78,7 miljoen in 1921.

De gemeentelijke inkomsten stegen van f 120 miljoen in 1900 tot f 2037 miljoen in 1921; de uitgaven van f 110 miljoen in 1900 tot f 2032 miljoen in 1921. Wat de opbrengst der directe belastingen betreft, deze was in totaal voor het Rijk, de provincie en de gemeente in 1900 f 63,7 miljoen is f 12,40 per hoofd van de bevolking; in 1921 totaal f 763 miljoen is f 110,25 per hoofd van de bevolking. Dus meer dan het 9-voudige; in 1915 was ze nog maar f 22,8, het 5e deel van 1921.

In 1923/24 was de belastingdruk het laagst in Wassenaar (Z.-H.) en wel totaal voor gehuwden met 2 kinderen bij f 2000 inkomen per jaar f 38,44; bij f 5000 inkomen per jaar f 235,28; het hoogst was ze voor f 2000 inkomen per jaar te Amt Hardenberg f 164,19; voor f 5000 inkomen te Steenwijk f 904,74. Inderdaad een fraai cijfer om dit korte overzicht van het zakboek te beëindigen.

Wij hebben bij dit overzicht ons slechts beperkt tot het geven van de cijfers, zooals zij in het zakboek voorkomen. Wij hebben daarbij niet getracht uiteen te zetten wat er achter deze cijfers ligt, nog minder heb-

ben wij conclusies naar aanleiding ervan getrokken. Dit moet ieder voor zich zelf doen, de statistiek beperkt zich tot het geven van objectieve gegevens, die zoo noodig van een toelichting kunnen worden voorzien, doch waaraan verder geen commentaar wordt vastgeknoopt. Maar wie geroepen is, om in ons maatschappelijk leven, op welk gebied dan ook, beslissingen te nemen en dat is ieder, die eenigszins verantwoordelijk werk verricht, zal achter deze cijfers de levensverschijnselen zien, zij zullen hem richting kunnen geven bij het bepalen van zijn standpunt ten aanzien van de vraagstukken, die aan hem worden voorgelegd. En juist in deze tijden, waarin de demagogische drogredenen aan de orde van den dag zijn, zijn cijfers des te meer noodig. Nu zegge men niet, zooals zoovelen, dat men met cijfers alles bewijzen kan, dat het slechts op „L'art de grouper les chiffres" aankomt. Natuurlijk zal men, zooals bij alle dingen, iemand, die van toeten noch blazen weet, met speciaal gekozen cijfers alles wat maar mogelijk is op den mouw kunnen spelden, doch dan ligt het niet aan de cijfers, maar aan de persoon, die zich laat bedotten, of aan dengene, die op tendentieuze wijze van deze cijfers gebruik maakt. Wanneer men weet, dat onze nationale schuld van f 1145 miljoen in 1900 gestegen is tot f 2788 miljoen in 1924, of dat de directe belastingen per hoofd van bevolking in 1900 f 12,40 en in 1921 f 110,25 bedroegen, dan kan men deze cijfers nog zoo mooi door elkaar goochelen en men kan er nog zulke verklaarbare redenen om heen vlechten, men zal nooit kunnen ontkennen, dat we in een toestand gekomen zijn, die zoo langzamerhand onhoudbaar genoemd mag worden. Evenals de wiskunde is de statistiek een hulpwetenschap geworden, die voor ons niet alleen onontbeerlijk is, maar die moet worden uitgebreid waar dit mogelijk is. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft in dit boekje, waarvan, wat jammer is, doch wat overigens niets ter zake doet, alleen het opschrift op den titel-omslag onleesbaar is, een schat van gegevens samengevat en ons in staat gesteld ons een oordeel te vormen over een veelheid van vraagstukken, op een wijze, zooals ons dat anders niet mogelijk zou zijn.

Het ware te wenschen, dat het bovenstaande overzicht de waardeering voor het werk van het Bureau in een juiste verhouding tot den arbeid, dien het verricht, zou kunnen brengen.

Ir. B. BÖLGER.

Haarlem, Juni 1924.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE ONTWIKKELING VAN HET HERSTELWERK IN OOSTENRIJK.

II (Slot).

Dr. Richard Kerschagl te Weenen schrijft ons:

Het tweede hersteljaar en de crisis.

In den aanvang van 1924 is helaas de herstelcrisis in Oostenrijk begonnen. Het werd als vanzelfsprekend beschouwd, dat een crisis zou inzetten, doch men had haar niet in de tweede helft, doch bij het begin van het herstelwerk verwacht. Indien wij ons de vraag stellen, welke haar oorzaken zijn, kan worden aangenomen, dat het groote kapitaalgebrek in Oostenrijk, dat door het zuiver budgetaire herstel alleen, gelijk vanzelf spreekt, niet kan worden opgeheven, als hoofdoorzaak te beschouwen is. Toen de aandeelkoersen snel opliepen ging een aanzienlijk deel der ondernemingen ertoe over, de middelen, die zij zich niet in credietvorm verschaffen konden, door kapitaalverwatering en uitgifte van nieuwe aandelen te verkrijgen. De vorige week werd reeds vermeld, dat een deel dezer aandelen naar het buitenland afstroomde. De terugkeer van deze posten, die daár niet duurzaam werden opgenomen, was de directe aanleiding tot de crisis. Bovendien had de te ver gegane emissie van aandelen ook binnenslands groote kringen in een speculatiewoede ontstoken; die juist het

tegendeel deed, van harmonieeren met het kapitaalgebrek en een spoedige ineenstorting van de inflatiebouwsels met zich moest brengen. Het snelle terugloopen der aandelenkoersen, dat overigens een gerechtvaardigden omvang verre overschreed, leidde tot het ineenstorten van een reeks kleinere bankinstituten, hetgeen door een gedeeltelijk ongelukkige speculatie in Fransche Francs nog werd bevorderd. Echter zij hier meteen vastgesteld, dat niet alleen, gelijk gezegd, de koersdaling veel verder ging dan economisch gemotiveerd was, en slechts door een paniekstemming kan worden verklaard, doch ook, dat de deelneming aan de Francs-speculatie in Oostenrijk betrekkelijk zeer gering was, en haar uitwerkingen vaak overdreven worden voorgesteld. De bankcrisis, die ongeveer einde Mei haar hoogtepunt had bereikt, toen een groot deel der aandelen tot op ongeveer de helft der waarde van vóór een half jaar was teruggevoerd, heeft van alle grootere bankinstituten slechts twee in meer ernstigen omvang vermogen te schokken, nl. de Lombard und Escomptebank en de Allgemeine Depositenbank. Het verdwijnen van eenige kleine en zeer kleine banken is slechts een onvermijdelijk reinigingsproces, dat door de crisis hoogstens vervroegd en bevorderd is.

Ook nieuwe begrotingsproblemen deden zich voor. De Oostenrijksche Regeering en het geheele Parlement waren van meening, dat het in het Geneefsche plan vastgestelde normale budget, dat voorziet in uitgaven van in totaal 350 millioen Goudkronen, niet voldoende was en pleitten te Genève voor een verzoek om verhooging van dit normale budget tot 520 millioen Goudkronen. In dezen omvang zou de begroting het in stand houden van de gewichtigste cultuurinstituten en de doorvoering eener salarisverbetering der staatsambtenaren mogelijk maken. Intusschen vond helaas de aanslag op den bondskanselier Dr. Seipel plaats, die aldus in Genève zijn opvattingen niet zelf kon verdedigen, en zoo besloot dus de Volkenbondraad, in September 1924 een studiecmissie naar Weenen te zenden, die in de eerste plaats de grondslagen van het voorstel inzake de nieuwe normale begroting aan een onderzoek moet onderwerpen.

In het laatste kwartaal van 1923 zette ook een zeer bedenkelijke verdere verslechting van de Oostenrijksche handelsbalans in. Al kan een deel daarvan ook door seizoenfactoren verklaard worden, over het hoofd mag niet worden gezien, dat het consumtiepeil in bepaalde gevallen te hoog geweest kan zijn. Overigens valt in het tweede kwartaal gelukkig een, zij het ook slechts geringe daling van het tekort op de handelsbalans waar te nemen.

Om nog even op de door de beurscrisis ernstig getroffen banken terug te komen, gaat het hier, zooals reeds vermeld, slechts om twee grootere, nl. de Weensche Lombard- und Escomptebank en de Allgemeine Depositenbank. De Lombardbank scheen reeds bij den aanvang der crisis door alle moeilijkheden heen te zijn, toen de Belgische Banque d'Outremer, die een belangrijk deel van de aandelen dezer instelling bezat, op eenmaal haar positie wijzigde en de aan de Lombardbank ter beschikking gestelde bedragen slechts als voorschot, en niet als storting op de haar te overhandigen post nieuwe aandelen bleek op te vatten en op deze wijze den toestand der passiva aanzienlijk verergerde. De Depositenbank was reeds den 5en Mei door vijfde groote Weensche banken overgenomen. Deze overneming vond binnen 24 uur plaats; een juiste balans was niet aanwezig en kon eerst na ongeveer zes weken worden vastgesteld. Het bleek toen, dat aanzienlijk middel om voor langen tijd zouden moeten worden vastgelegd om de bank in haar huidige omvang op de been te houden, zoodat de groote banken afzagen van overneming en handhaving van de onder hun aegide gesloten transacties. Volledige liquidatie scheen een tijdlang onvermijdelijk, doch op het oogenblik vinden reeds in een ver gevord-

derd stadium zijnde en goede vooruitzichten biedende onderhandelingen plaats met een Engelsche groep, die de bank wel zou willen overnemen. Van de kleinere banken en spaarbanken, die door de crisis zijn vernietigd, dient in de eerste plaats de Deutsche Bodenkbank genoemd te worden, met betrekking tot welke echter op het oogenblik nog steeds onderhandelingen plaats vinden. Ook de Industriebank kon den last der op haar rustende engagementen niet dragen. De rest, die de crisis ten offer viel, bestaat hoofdzakelijk uit kleine en zeer kleine banken, zooals b.v. het Bankhaus Kalmar & Co., de bank van Luxardo & Neumann enz.

Aan den anderen kant heeft ook een krachtig streven naar fusie ingezet, dat de positie der aldus vereenigde banken wezenlijk versterkt; zoo heeft de Centralbank der deutschen Sparkassen de Industrie und Handelsbank in zich opgenomen en de Kompassbank, als sterkste middengroote bank, onderhandelt reeds weken lang met verschillende soortgenooten, die zij in zich zou willen opnemen. Daarnaast hebben ook enkele grootere banken uit de crisis de noodige consequenties in zooverre getrokken, als zij den omvang van hun bedrijf, voor zoover deze buiten verhouding stond tot de bereikte resultaten, inkrompen; aldus de Verkehrsbank, die zeer belangrijk is ingekrompen en in grooten getale personeel heeft ontslagen, terwijl een reeks andere grootere en middengroote banken in het bijzonder haar bijna steeds verlies opleverend provinciaal filiaalnet belangrijk heeft gereduceerd. Alles bijeen genomen kan echter de zuivere bankcrisis thans in hoofdzaak als overwonnen gelden, hoewel op de effectenmarkt wellicht nog sterke schommelingen zullen plaatsvinden.

Vooruitzichten.

Men kan derhalve thans reeds met eenige zekerheid zeggen, dat de Oostenrijksche bank- en beurscrisis naar haar einde neigt en haar hoogtepunt ongetwijfeld al heeft overschreden. Hoe sterk een eventueel optredende terugslag naar boven zou kunnen zijn, valt natuurlijk niet met zekerheid te zeggen. In ieder geval hebben de Oostenrijksche groote banken bewezen zeer draagkrachtig te zijn, terwijl de Oostenrijksche industrie getoond heeft een groot weerstandsvermogen te bezitten. In het bijzonder dient er de aandacht op gevestigd te worden, dat het de Nationalbank zelfs in dezen moeilijken crisistijd niet slechts gelukte, de stabiliteit van de Kroon te handhaven, doch dat zij ook door een omvangrijke steunactie het Oostenrijksche economische leven te hulp kon komen.

Hoe sterk de positie van de Oostenrijksche Nationalbank geworden is en ook thans nog steeds is, kunnen enkele cijfers aantonen. Zij is haar werkzaamheden met een dekkingspercentage harer biljetten door metaal en edelvaluta van 26,7 begonnen. Het gelukte haar deze verhouding tot 50,4 pCt. te verhoogen en dit ondanks het feit, dat de circulatie tot het dubbele steeg. Thans beschikt de Nationalbank over meer dan 3 biljoen Kronen aan buitenlandsche betaalmiddelen, hetgeen overeenkomt met meer dan 215 millioen Goudkronen of circa 45 millioen Dollar. Zelfs wanneer zij als gevolg van bankpolitieke maatregelen tot afgifte van valuta, zeg tot een bedrag van twee biljoen Kronen, een zeer onwaarschijnlijk hooë som, zou overgaan, dan zou zij nog over een metaaldekking van 31 pCt. beschikken, derhalve 11 pCt. meer dan het door de statuten bepaalde minimum. Overigens zou zij door een zoodanige operatie een dusdanige gedschaarschte doen ontstaan en wel gepaard gaande met een enorm aanbod van buitenlandsche betaalmiddelen, dat niet slechts iedere dalende tendentie van de Kroon geheel onmogelijk zou zijn, doch dat eerder het tegendeel zou intreden. De onvoorwaardelijke stabiliteit van de Oostenrijksche Kroon mag als een gegeven beschouwd worden, waarmede onder alle omstandighe-

¹⁾ [De portefeuille buitenlandsche goudwissels daalde van 4,014 biljoen op 23 Maart 1924 tot 3,172 biljoen op 4 Juni 1924. Verg. p. 571 in het nummer van 25 Juni II. — Red.]

den kan worden gerekend, terwijl zij naar menselijke berekening niet te schokken is. Bovendien mag worden verwacht, dat juist de omstandigheid, dat de onwrikbaarheid der Oostenrijksche Kroon ook onder de moeilijkste omstandigheden thans bewezen is, tot vermeerdering van het vertrouwen in het buitenland zeer veel zal bijdragen en de vereischte productiecredieten de Oostenrijksche volkshuishouding toevloeien en zeer spoedig de nog aanwezige resten van de crisis verdwijnen zullen. Op het oogenblik vinden reeds omvangrijke en in een vergevorderd stadium verkeerende onderhandelingen met Fransche en Engelsche groepen plaats.

Bij de vraag van de verkrijging van productiecredieten komt ook de kwestie naar voren, of het niet mogelijk zou zijn, deelen van de bespaarde resten van het volkenbondscrediet niet slechts voor later te bewaren, doch deze voor korteren of langeren tijd productief aan te wenden. De volkenbondsdeskundigen, die in den herfst te Weenen zullen bijeenkomen, zullen zich behalve met budgetkwesties in de eerste plaats met dit vraagstuk hebben bezig te houden.

Wat nu de begroting zelf betreft mag op het binnenkomen van de ontvangsten, geraamd in het nieuwe normale budget, onder de huidige omstandigheden weliswaar worden gerekend. Het is echter de vraag, of en in hoeverre het mogelijk zal zijn, deze zeer aanzienlijke lasten op den duur door een bij den vooroorlogischen tijd vergeleken economisch ongetwijfeld sterk verzwakt land te doen dragen. In Oostenrijk gaf en geeft men zich op dit punt aan een tamelijk vergaand optimisme over en is men vrijwel algemeen van opinië, van den belastingdruk van voor den oorlog nog meer of minder ver verwijderd te zijn. Over het hoofd mag echter niet worden gezien, dat de directe belastingen per hoofd der bevolking het niveau van voor den oorlog reeds bereikt hebben en de druk der invoerrechten ongeveer 80 pCt. hooger is dan toentertijd. Wanneer daartegenover de verbruiksbelastingen sterk zijn teruggegaan, zal de nieuwe en verhoogde omzetbelasting dit ongetwijfeld grotendeels compenseeren. Juist in een land, dat zich in een toestand van sterken economischen groei bevindt, is een zekere voorzichtigheid en stabiliteit met betrekking tot de raming der inkomsten dubbel onontbeerlijk. Het is mogelijk, dat men elkander halverwege ontmoet en zeker valt te verwachten, dat op dit niveau voor het herstel van Oostenrijk geen onoverkomelijke moeilijkheden te duchten zijn.

Alles bijeen genomen kan gezegd worden, dat het Oostenrijksche geld op het oogenblik absoluut gezond is en hier niets meer valt te vreezen en dat het evenwicht in de begroting weliswaar misschien niet precies op het einde van het tweede hersteljaar, gelijk gedacht, doch binnen afzienbaren tijd zal zijn bereikt. Het zou reeds daarom onjuist zijn, zich hierover zware zorgen te maken, aangezien immers de nog ter beschikking staande credietbedragen voor veel langere tijd voldoende zijn. De bereikte vorderingen in het sluitend maken der begroting zijn onmiskenbaar en betekenen des te meer, nu ondanks de economische crisis gebleken is, dat de ontvangsten zóó voorzichtig zijn geraamd, dat, niettegenstaande de natuurlijk ontstane moeilijkheden, opbrengsten, die bij de raming ten achter blijven, nergens te noteeren vallen.

Wat tenslotte de passieve handelsbalans betreft mag men niet over het hoofd zien, dat op het oogenblik nauwelijks één grootere Europeesche staat over een actieve handelsbalans beschikt. Het saldo der handelsbalans is slechts de voornaamste post op de betalingsbalans, welke juist bij Oostenrijk als schakel tusschen den handel en de cultuur van Oost en West een dubbel groote rol moet spelen. Hetgeen van de handelsbalans valt te leeren is natuurlijk, dat alleen verstandige zuinigheid bij de algemeene consumtie grondslag voor een werkelijk duurzaam economisch herstel kan zijn.

Dr. RICHARD KERSCHACL.

AANTEKENINGEN.

Kosten van het levensonderhoud bij arbeidersgezinnen te Amsterdam. — In de maand Juni jl. bedroegen bovengenoemde kosten, berekend door het Bureau van Statistiek der Gemente Amsterdam, 81.1 pCt. van die in Maart 1920 en vertoonen dus een daling van 2,7 pCt. bij Maart jl.¹⁾

	Voeding ¹⁾	Rest ²⁾	Totaal	Stijging en daling in perc. sedert Mrt. '20		Indexcijfer
				Voeding	Rest	
Gemiddelde wekelijkse uitgave per gezinseenheid ³⁾ in gulden in Mrt. '20	f 5,50½	f 5,70½	f 11,27	100	100	100
Bedragen, welke p. gezinseenheid zouden zijn uitgegeven, indien besteed aan hetzelfde als in Mrt. 1920, in:						
Juni 1920....	5,75½	5,78½	11,54	3,4	1,4	102,4
Sept. 1920....	6,20	5,83	12,03	11,4	2,2	106,8
Dec. 1920....	6,15	5,54	11,69	10,5	- 2,9	103,7
Maart 1921....	5,83	5,23½	11,06	4,8	- 8,2	98,2
Juni 1921....	5,88	5,08½	10,96½	5,7	-10,9	97,3
Sept. 1921....	5,43	5,07	10,50	- 2,4	-11,1	93,2
Dec. 1921....	5,15½	4,88½	10,04	- 7,3	-14,4	89,1
Maart 1922....	5,21½	4,91	10,12½	- 6,3	-13,9	89,8
Juni 1922....	4,93	4,92½	9,85½	-11,4	-13,7	87,4
Sept. 1922....	4,33	4,88½	9,21½	-22½	-14,4	81,8
Dec. 1922....	4,38½	4,91½	9,30	-21,2	-14,-	82,5
Maart 1923....	4,26½	4,83	9,09½	-23,4	-15,4	80,7
Juni 1923....	4,37	4,78	9,15	-21,5	-16,2	81,2
Sept. 1923....	4,34½	4,78½	9,13	-21,9	-16,1	81,-
Dec. 1923....	4,58½	4,78	9,36½	-17,6	-16,2	83,1
Maart 1924....	4,63½	4,80½	9,44	-16,7	-15,8	83,8
Juni 1924....	4,34	4,80	9,14	-22,0	-15,9	81,1

¹⁾ Brood, beschuit, koek, grutterswaren, melk, kaas, eieren, vleesch, visch, vetten, suiker, andere kruidenierswaren, groenten, fruit, aardappelen.

²⁾ Kleeding, schoeisel, huishuur, brandstof, gas, electriciteit, poetsartikelen, wasch, fondsgelden, verzekering, contributie, periodieken, tabak, sigaren, dranken, instandhouding huisraad, ontspanning, tram, diversen.

³⁾ De herleiding tot gezinseenheden geschiedt aldus, dat de man geldt voor 1, de vrouw voor 0,9, een kind in het eerste levensjaar voor 0,15, in het tweede voor 0,2, in het derde voor 0,3 volwassene en zoo geleidelijk opklimmende met 0,05 voor elk leeftijdsjaar.

Het Bureau licht de cijfers als volgt toe:

Evenals voor de vorige driemaandelijksche perioden werd voor Juni 1924 het indexcijfer der kosten van het levensonderhoud berekend op grondslag van het verbruik, geconstateerd bij het in Maart 1920 gehouden onderzoek en van de prijzen, die in dezelfde maand gegolden hebben.

Het indexcijfer van de totale kosten van levensonderhoud vertoont in Juni 1924 een daling van 18,9 pCt. sedert Maart 1920. Stelt men deze laatste maand op 100, dan bedraagt het in Juni 1924 dus 81,1. Het vorige driemaandelijksche indexcijfer, voor Maart 1924, bedroeg 83,8, of een daling van 16,2 pCt. beneden het peil van Maart 1920. Van Maart 1924 tot Juni 1924 is dus een daling te constateeren van 83,8 op 81,1, d.i. 2,7 op 83,8, of 3,2 pCt. In September 1920 had de duurte haar hoogtepunt bereikt met een indexcijfer van 106,8 op de basis van Maart 1920 = 100. Sedert September 1920 is er dus in Juni 1924 een daling van 106,8 op 81,1 of 24,1 pCt. Het hiermede overeenstemmende cijfer bedroeg in Maart 1924 slechts 21,5 pCt.

Voor de voeding afzonderlijk is de daling sedert Maart 1920 in Juni 1924 22,0 pCt. tegen 16,7 pCt. in Maart 1924. Van Maart 1924 tot Juni 1924 is er een daling waar te nemen van 6,4 pCt.

Voor de voeding afzonderlijk is de daling sedert de vorige driemaandelijksche berekening dus aanzienlijker dan voor de totale kosten van levensonderhoud.

De meeste prijsverschillen, waarmede de statistiek in het afgelopen kwartaal te rekenen kreeg, betroffen de uitgaven voor de voeding. De prijsbeweging onderscheidde zich in de periode van Maart tot Juni 1924 hierdoor, dat de daling, waarop in de vorige publicatie omtrent den stand der kosten van het levensonderhoud voor enkele onderdee-

¹⁾ Verg. p. 464 van dezen jaargang.

len van het budget gewezen werd, zich ditmaal tevens tot verscheidene andere onderdeelen heeft uitgestrekt. De daling is dan ook zoo goed als algemeen. Voor enkele posten blijft zij binnen betrekkelijk enge grenzen, zooals bijv. voor de groepen brood, beschuit en koek (prijsverlaging van koekjes), grutterswaren (prijsverlaging van rijst bij eenige firma's, die aan het Bureau haar prijzen verstrekken), kaas, visch, vleesch (prijsverlaging van de goedkoopere soorten bevroren vleesch, welke verlaging is ingegaan te beginnen met 18 Juni en slechts voor de tweede helft der maand in rekening werd gebracht). Voor andere daarentegen is zij aanzienlijker en werkt in sterke mate mede om de daling van het indexcijfer te veroorzaken. In dit geval is een viertal posten: melk (waarvan de vermindering, die reeds van December 1923 tot Maart 1924 was waargenomen, sedert laatstgenoemde maand nog grotere afmetingen aangenomen heeft), suiker, vetten, (voornamelijk natuurboter, die echter tegen het einde van de maand weer in stijgende richting ging) en groenten. Wat deze laatste betreft, kwamen weliswaar gedurende de maand de dure voorjaarssoorten aan de markt, doch behalve deze was een aantal andere verkrijgbaar, die in Juni veel goedkoper waren dan drie maanden te voren (o.a. andijvie, bloemkool, raapstelen, wortelen, enz.). Slechts enkele posten zijn ofwel eenigszins gestegen (bijv. eieren), ofwel gelijk gebleven (zooals aardappelen).

Van het overige gedeelte van het budget wordt een geringer aantal rubrieken in de daling betrokken: brandstoffen (door de prijsvermindering van petroleum, anthraciet en eierkolen), de post poetsartikelen, wasch en de post contributies, periodieken (door een vermindering van de contributies van een tweetal vakverenigingen). De meeste onderdeelen van het budget zijn onveranderd gebleven, terwijl voor één onderdeel de stijging, die geregeld elke drie maanden kon worden geconstateerd, zich verder heeft voortgezet; dit is de post huur, die thans een stijging vertoont van 50.2 pCt. boven het peil van Maart 1920.

Het indexcijfer, berekend op de basis van Maart 1920 = 100 werd ook voor deze periode omgerekend op de basis van het peil van vóór den oorlog, volgens de methode, in de vorige publicaties uiteengezet. Bovengenoemd cijfer van 81.1 vergeleken met Maart 1920 = 100 wordt dan 173.3 vergeleken met het tijdperk 1911/13 = 100. Er is dus thans nog een stijging van 73.3 pCt. boven het peil van vóór den oorlog, waarmee het indexcijfer ongeveer tot den stand van September 1923 is teruggekeerd. Het voorbehoud, in vroegere publicaties tegen deze herleiding gemaakt, moet evenwel ook hier worden herhaald.

Goudconsumtie, saldo voor monetaire doeleinden beschikbaar, en wereldvoorraad goudgeld. — De heeren Samuel Montagu & Co. publiceeren het volgende overzicht van de goudconsumtie, het saldo voor monetaire doeleinden beschikbaar en den wereldvoorraad goudgeld over de jaren 1915—1922, samengesteld door den heer Joseph Kitchin. (In millioenen £ tegen 85 shillings per oz. fine).

oorlogstijd werden talrijke nieuwe zaken opgericht en bestaande sterk uitgebreid, waartegenover het arbeidsveld niet in die mate vergroot is, terwijl de terugkeer tot normale verhoudingen wordt tegengehouden o. a. doordat de banken genoodzaakt zijn in hun eigen belang sommige import-concerns staande te houden. Verder is hetgeen ik verleiden jaar over het optreden der belastingambtenaren opmerkte, ook thans nog ten volle van kracht. Talrijke waren de klachten, dat men door hardhandig optreden en het niet willen weten van eenige faciliteiten de aangeslagenen tot tegenwerken prikkelde en zoo het tegendeel bereikte van wat men bedoeld had. Deze toestand schaalde ten eerste de credietwaardigheid van de tweede hand en noodzaakte de importeurs zich voor een groot deel te bepalen tot het doen van contante zaken. Ook overigens trouwens vallen er dit jaar nog heel wat faillissementen, accoorden en gewijzigde oude accoorden bij dit soort zaken te vermelden.

Tegenover de toename van de koopkracht der bevolking ten gevolge van goede prijzen voor het meerendeel der producten van den Inlandschen landbouw, staat, dat ook de aanschaf voor het noodzakelijk levensonderhoud groter bedragen eischt. Hierdoor wellicht is verklaarbaar, dat slechts in enkele streken in de Buitengewesten een rechtstreeksche invloed van de productenprijzen op de omzetten der importhuizen merkbaar was.

Met voldoening kan hier worden opgemerkt, dat wat betreft de aanslagen in de oorlogswinstbelasting alsnog wijzigingen in de desbetreffende ordonnantie zijn gebracht, waardoor het evenals in Nederland mogelijk wordt bij de taxatie van goederenvoorraden met later ontstane waarde-daling rekening te houden.

Een ander feit, waarvan met waardeering gewag kan worden gemaakt, is dat, na een gebleken opvatting van ons hoogste Rechtscollege, dat de tekst van de zegelordonnantie vele contracten juridisch nietig maakte, een spoedige wijziging van de betrokken artikelen der ordonnantie deze onbillijkheid met terugwerkende kracht ophief.

De demoraliserende werking van de voortdurend dalende prijzen der manufacturen heeft thans ten minste opgehouden. Zelfs toonen deze prijzen aan het einde van dit verslagjaar een niet onaanzienlijke verbetering. Met het maken van gevolgtrekkingen moet men evenwel voorzichtig zijn, daar in den loop van het jaar verschillende oorzaken den aanvoer van deze goederen drukten, waardoor de beschikbare hoeveelheden verminderden. Zoo had men in het midden van 1923 in enkele streken een vrij sterk doorgevoerde boycott van Japansche fabriekaat door Chineezee, terwijl daarop volgde de groote aardbeving in Japan, die belangrijke industriegebieden teisterde. Begin 1924 was het de groote uitsluiting in Twente, die aanvoeren van daar verminderde.

In technische artikelen, materialen, ijzerwaren e.d. werden de zaken nog steeds beïnvloed door de groote mate van terughoudendheid, die zoowel het Gouvernement als de particuliere bedrijven zich oplegden ter wille van bezuiniging en versobering, en het laat zich hooren, dat ook

Goudconsumtie.

	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Voor nijverheidsdoeleinden (Europa en Amerika)	17.0	18.0	16.0	17.0	23.0	22.0	12.0	(15)
Britsch-Indië (tot 31 Maart van het volgend jaar)	1.7	5.1	20.0	0.1	29.6	3.5	0.9	26.6
China	1-1.7	2.6	2.6	0.4	11.5	1-3.9	1-2.2	1.0
Consumtie van de nijverheid en het Oosten	17.0	25.7	38.6	17.5	64.1	21.6	10.7	42.6
Beschikbaar voor monetaire doeleinden	79.4	67.8	47.7	61.5	10.9	47.7	57.3	21.4
Wereld	96.4	93.5	86.3	79.0	75.0	69.3	68.0	64.0

1) minus.

Wereldvoorraad Goudgeld.

	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Totaal	1734	1802	1850	1912	1923	1971	2028	2049
Per hoofd	235 d	243 d	247 d	254 d	253 d	257 d	262 d	262 d

De economische toestand van Ned. Indië. — Als gewoonlijk bevat het verslag van den President van de Javasche Bank hierover uitvoerige beschouwingen, waaraan het volgende is ontleend:

De *Importhandel* begint langzamerhand over de moeilijkheden heen te geraken, maar dan ook slechts zeer geleidelijk. Te ingrijpend zijn de oorzaken, uit den tijd van abnormalen voorspoed overgebleven, die een omvangrijker herstel tegenwerken. Vooreerst heeft men de zooveel grotere concurrentie vergeleken bij de tijden van voorheen: in den

dit jaar de moeilijkheden nog het minst groot waren voor de branche provisiën en dranken.

De vraag, in hoeverre men voor de komende jaren een meer loonend resultaat voor de importzaken mag verwachten, hangt blijkens het bovenstaande ten nauwste samen met deze twee vragen: of de concurrentie zal verminderen, doordat huizen, die niet volkomen levensvatbaar zijn, het bestaan zullen opgeven, en of een verdere opleving in het bijzonder van de Buitengewesten nieuwe behoeften voor aanvoeren van buitenaf zal scheppen. Van de overige belemmerende omstandigheden zijn althans die, welke uit de

achterstallige belastingen voortvloeien, krachtens haar aard gedoemd geleidelijk te verminderen en te verdwijnen.

Wat den Handel in het algemeen betreft, dient nog gewezen te worden op de speculatieve beweging, die op de productenmarkt in de artikelen suiker en koffie plaats had.

Voor suiker was in begin 1923 een groote overspeculatie ontstaan, niet alleen op Java, maar ook in de andere centra van den wereldsuikerhandel. De notering hier was toen tot f 24 per picol opgelopen en toen deze prijs niet te handhaven bleek en maar steeds afbrokkelde, totdat zelfs f 13,50 genoteerd werd, was het duidelijk, dat moeilijkheden niet konden uitblijven. Toen kwam al de tijd, dat de leveringen op forward-transacties, tegen de hooge prijzen aangegaan, opgenomen moesten worden en in talrijke gevallen was er geen sprake van, dat koopers hiertoe in staat waren. Wie eenigszins daartoe bij machte was, zette de transactie om in een op lateren termijn, in de hoop dat de markt zich dan hersteld zou hebben, maar groot was het aantal van hen, voor wie geen uitweg mogelijk was.

De vraag moest door de Javasche Bank worden beantwoord of in dit geval de steun van de circulatiebank iets ten goede kon uitbrengen, maar aangezien de verliezen voortspruitende uit speculatie geen enkel economisch belang van de bevolking betroffen, en de verliezen deels eene verplaatsing van kapitaal, deels een ruïne voor speculanten betekenden, moest De Javasche Bank zich van directen steun onthouden om zich alleen te bepalen tot den moreelen steun, dien een circulatiebank in zulke gevallen kan geven.

De wetenschap van de slechte marktpositie hield koopers voor consumptie-doeleinden uit de markt; toen deze evenwel voelden, dat het laagste punt bereikt was, hervatten zij de aankopen en bespoedigden zoo het herstel. Dit lokte weer blanco-verkopen uit en gaf daarmee een nieuwe oorzaak tot verontrusting van de suikermarkt.

Alles samen genomen hadden er verscheidene faillissementen plaats met zeer belangrijke passiva, waartegenover maar uiterst geringe baten gesteld konden worden. Of deze geringe percentages wel steeds bona fide waren, werd in sommige gevallen sterk betwijfeld.

De moeilijkheden op de koffiemarkt zijn geheel op rekening te stellen van een manipuleerende groep speculanten. Zij hadden samenwerking gezocht om koffie voor Octoberlevering te corneren. Ondanks de sterk opgezette notering slaagden zij toch maar gedeeltelijk, want in vele gevallen waren zij niet in staat de prijs-verschillen bij de verkoopters, die zich tot blanco-transacties hadden laten verleiden, te incasseeren.

De ontvangsten van In- en Uitvoerrechten en Accijnzen bedroegen in het jaar 1923 f 89.179.641,56 tegen in 1922 „ 97.955.344,40

Thans een en ander over de *Industriele Ondernemingen*. De papierfabriek te Padalarang kan thans naast de leveranties krachtens het contract met het Gouvernement ook particuliere orders verwerken en legt zich verder toe op verbetering van haar fabriekant.

Voor de machine-fabrieken was het een zeer slecht jaar; ook hier drukten de bezuiniging bij de ondernemingen en de nawerking van de vernieuwingen in de voorafgaande goede jaren het aantal nieuwe bestellingen, zóó zelfs, dat niet alle fabrieken het bedrijf konden voortzetten.

Van de linnenweverij te Djokja zijn de eerste resultaten niet ongunstig, maar de onzekerheid der tijden werkte remmend op verdere uitbreiding.

De bestaande sigaretten-fabriek te Cheribon kwam in andere handen en wordt thans ingericht voor een zeer sterk verhoogde productie.

Hoorde men in lang niet van de plannen tot oprichting van een fabriek voor grof glaswerk in Asahan, thans is gebleken, dat men in den verlopen tijd niet stil gezeten heeft: de oprichting der vennootschap had plaats en binnenkort zal men met den bouw der fabriek aanvangen.

Hoewel in minder definitieven vorm, hoorde men ook weder van de plannen voor een lucifersfabriek binnen Nederlandsch-Indië en wel te Koeta Radja.

De ontginning der erts- en kolengebieden in Zuid-Oost Borneo heeft thans dezen voorloopigen vorm aangenomen, dat het plan is ontworpen tot oprichting van een exploiteerende vennootschap door Gouvernement en particulieren tezamen, terwijl de inbreng van eerstgenoemde niet in constanten, maar uitsluitend in concessies zou geschieden. Een andere vraag is evenwel, of de vermoedelijke rentabiliteit voldoende geacht zal worden om de plannen inderdaad te doen doorgaan, vooral nu tot dusverre de pogingen om de kolen uit die terreinen tot de benodigde cokes te verwerken in vele gevallen zonder succes, zijn gebleven.

Van de eerste pogingen om tot de industrialisatie van enkele streken in Celebes te geraken met behulp van aanwezige waterkracht, valt weinig nieuws te vermelden, hoewel de plannen geenszins opgegeven zijn.

Het batikbedrijf komt er geleidelijk weer wat bovenop; nu de verlamdende werkende voortdurende prijsdaling van het artikel tot staan gekomen is en de meerdere vraag van uit de Buitengewesten aanhoudt, kan men de toekomst wat rooskleuriger inzien. Toch staat tegenover de grotere welvaart in de Buitengewesten ten gevolge van de goede productenprijzen de mindere vrijgevigheid met crediten van de zijde der fabrikanten aan de verkoopers in die streken, waardoor het natuurlijk moeilijker wordt tusschenpersonen voor den afzet aldaar te vinden.

De hoedennijverheid kon op een grooten vooruitgang van den uitvoer wijzen en wel kwam deze geheel op rekening van de pandan-hoeden. Het uitvoercijfer van deze klom van 7½ tot 12½ miljoen stuks.

De vischprilzen bewegen zich thans op of zelfs onder het niveau van vóór 1914 en belanghebbenden te Bagan Si Api Api en Bengkalis hebben de handen ineengeslagen ten einde door reguleerend optreden ten aanzien van de distributie een verdere daling van de prijzen der zeeproducten te voorkomen. Ten aanzien van den afscheep van het product bestaat er concurrentie tusschen den Gouvernements zout-sleep en de K. P. M.

Enkele der voornaamste *Export-producten* geven de volgende vergelijkende cijfers voor de laatste drie jaren:

	31 Dec 1921	31 Dec. 1922	31 Dec. 1923
Suiker	f 12,50	f 13,25	f 22,—
Koffie, robusta ..	„ 33,50	„ 46,25	„ 44,50
Copra	„ 14,—	„ 16,25	„ 18,75
Peper	„ 17,50	„ 21,—	„ 26,—
Rubber	„ 0,60	„ 0,73	„ 0,75
Thee	„ 0,41	„ 0,67½	„ 0,76
Tapioca	„ 7,25	„ 18,50	„ 20,—
Tin	„ 116,25	„ 127,—	„ 164,—

De export uit Java en Madoera van de voornaamste producten bedroeg gedurende de jaren:

	1921	1922	1923
Akarwangi	14.605 K.G.	23.031 K.G.	46.660 K.G.
Arachides, gepeld.....	4.860.000 „	5.482.000 „	7.868.000 „
„ ongepeld.....	7.249.000 „	4.847.000 „	5.759.000 „
Arak	1.373.000 Liter	643.000 Liter	673.000 Liter
Cacao	1.056.000 K.G.	1.091.000 K.G.	1.147.000 K.G.
Caoutchouc	24.347.000 „	31.659.000 „	34.079.000 „
Coca	1.072.673 „	1.283.503 „	907.335 „
Copra	93.010.000 „	53.233.000 „	53.168.000 „
Damar	1.148.000 „	1.954.000 „	2.110.000 „
Foelie	27.335 „	103.163 „	44.502 „
Gambir	1.466 „	450 „	1.292 „
Hoeden, bamboe	1.403.000 St.	2.827.000 St.	2.933.000 St.
„ pandan	5.972.000 „	7.437.000 „	12.523.000 „
Huiden, buffel	2.017.000 K.G.	2.119.000 K.G.	2.649.000 K.G.
„ koe	1.295.000 „	2.218.000 „	1.713.000 „
Indigo, droge	69.777 „	13.154 „	4.036 „
„ natte	6.250 „	4.470 „	1.200 „
Kaneel	69.033 „	80.204 „	80.819 „
Kinabast	4.637.000 „	6.617.000 „	6.843.000 „
Kinine	281.578 „	124.582 „	250.805 „
Koffie, Java	1.179.000 „	1.615.000 „	1.040.000 „
„ Liberia	95.000 „	418.000 „	147.000 „
„ Robusta	26.244.000 „	37.598.000 „	18.624.000 „
„ andere	3.257.000 „	2.650.000 „	1.670.000 „
Lombok	415.000 „	442.000 „	561.000 „
Mais	4.000 „	9.769.000 „	38.064.000 „
Muscaatnoten, in den dop.....	77.335 „	92.838 „	92.019 „
„ geklopte	113.928 „	148.300 „	213.496 „
„ citrionella	278.160 „	431.708 „	477.758 „
„ katjang	1.211.705 Liter	145.801 Liter	28.696 Liter
„ klapper	30.310.000 „	12.000 „	1.442.000 „
Oliekoecken	10.385.000 K.G.	14.623.000 K.G.	18.181.000 K.G.
Peper, witte	1.825.000 „	1.555.000 „	2.210.000 „
„ zwarte	15.309.000 „	10.108.000 „	7.972.000 „
Pinangnoten	6.823.000 „	7.539.000 „	7.857.000 „
Rijst	909.000 „	10.749.000 „	25.047.000 „
Spiritus	8.029.000 Liter	9.281.000 Liter	13.855.000 Liter
Suiker, hoofd-.....	1635653000 K.G.	1369617000 K.G.	1787482000 K.G.
„ zak en melasse ..	48.083.000 „	36.484.000 „	37.168.100 „
„ goela mangkok ..	2.014.550 „	1.316.395 „	5.368.161 „
„ melasse(residu) ..	117.911.000 „	97.033.000 „	111.151.000 „
Tabak, blad	7.421.000 „	15.697.000 „	13.371.000 „
„ krossok	23.909.000 „	20.406.000 „	24.229.000 „
„ gekorven	83.000 „	143.000 „	153.000 „
Tapioca, wortel	1.104.000 „	9.301.000 „	22.691.000 „
„ meel	62.448.000 „	63.374.000 „	69.994.000 „
„ flake	6.388.000 „	7.908.000 „	5.588.000 „
„ paari	10.478.000 „	9.902.000 „	12.149.000 „
„ afval	632.003 „	930.000 „	1.011.000 „
Thee, blad	30.750.000 „	36.687.000 „	40.986.000 „
„ stof	702.000 „	298.000 „	175.000 „
Tin	13.538.000 „	15.456.000 „	15.165.000 „
Vezels, kapok	17.586.000 „	15.129.000 „	12.727.000 „
„ sisalhenneep	12.537.000 „	11.438.000 „	14.285.000 „
Zaden, djarakpitten..	2.406.000 „	1.234.000 „	971.000 „
„ kapokpitten	12.030.000 „	17.864.000 „	21.521.000 „
„ sesamzaad	1.064.000 „	1.037.000 „	1.243.000 „

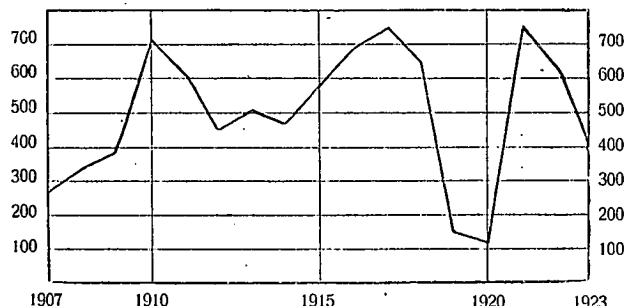
De aandacht trekken de vermeerdering van de artikelen arachides (met 32 pCt.), rubber (met 7 pCt.), pandanhoe-den (met 66 pCt.), kinine (met 100 pCt.), mais (met 300 pCt.), muscaatnoten (met 27 pCt.), rijst (met 145 pCt.), spiritus (met 40 pCt.), suiker (met 30 pCt.), en tapioca (met 22 pCt.), terwijl dit keer ook klapperolie een vooruitgang aanwijst. De verminderingen, die tegenover deze belangrijke vermeerderingen staan, zijn met uitzondering van de koffie (daling tot op de helft) van zeer geringe beteekenis.

De *Rijsttoegst* was wederom bijna over geheel Nederlandsch-Indië overvloedig te noemen, zoodat de invoeren van dit voedingsmiddel beperkt bleven. De handel in buitenlandsche rijst was dus ook stil en zelfs gingen er soms maanden voorbij, waarin nauwelijks eenige transactie tot stand kwam.

Het prijsverloop was niet met den binnenlandschen overvloed in overeenstemming: Java-rijst kloewaran buller liep in het laatste kwartaal van 1923 van f 8.75 per picol tot f 11.25 op en andere soorten naar verhouding. Evenwel vond dit zijn verklaring in de marktpositie van het artikel over het geheele Oosten genomen; zoowel de ramp in Japan als overstroomingen in Indo-China werkten als oorzaak voor vermindering in de voorziening van de markt.

Invoer van Rijst in Millioenen K.G.

1907.. 272,1	1913.. 506,8	1919.. 155,1
1908.. 332,6	1914.. 471,3	1920.. 125,1
1909.. 392,0	1915.. 583,4	1921.. 748,8
1910.. 706,5	1916.. 692,8	1922.. 624,6
1911.. 620,2	1917.. 752,2	1923.. 407,6
1912.. 447,6	1918.. 650,4	(Voorl. cijfer)

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

Bank-Archiv. — Berlijn, 4 Juni 1924.

Dr. K. E. Sippell, Auslandsgesellschaften; *Dr. P. Schulz*, Sind Zinsüberforderungen Preistreiber? Hierzu eine Entgegnung von *Prof. Dr. Kohlrausch*; *B. Wolff*, Zur Geschäftsaufsichtsverordnung; *Dr. H. von Breska*, Die Durchführung der Umstellungsbeschlüsse; *Dyckerhoff*, Die neuen Devisenbestimmungen in Polen.

Finanz-Archiv. — Stuttgart, Berlijn, Jaarg. 41, Bnd. 1.

Dr. P. Sundheimer, Die jüdische Hochfinanz und der bayrische Staat im 18. Jahrhundert; *Dr. J. Hemmpel*, Der Steuerabzug vom Arbeitslohn unter besonderer Berücksichtigung der Reichseinkommensteuer.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Mei 1924.

E. L. K. Schmülling, Proevé eener beschrijving der wegen van Java. Het wegensstelsel in 1924 — en in de naaste toekomst; *H. Tiesing*, Veenwerkzaamheden en arbeiderstoestanden in Drente.

Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap. — Leiden, Maart 1924.

Dr. K. Oestreich; *Dr. Jan Lorié*, 30 Juni 1852—5 Jan. 1924; *Dr. S. van Valkenburg*, Doel en richting der geografie; *H. H. van Kol*, Andorra, een overblijfsel uit de middeleeuwen; *Dr. J. W. Muller*, Nog iets over de oriëntering in vroegeren tijd; *J. van Roon*, De nieuwe Sumatrakaarten; *J. J. Klopert*, De geol.-geogr. excursies onder leiding van Prof. J. van Baren.

Idem. — Leiden, Mei 1924.

J. G. A. ten Siethoff, De „Eisriesenwelt" in het Tennengebergte bij Salzburg; *W. H. A. Wesselink*, De houten veenbrug te Emmen Compascuum; *H. Zondervan*, Het negervraagstuk in de Vereenigde Staten; *Dr. H. ten Kate*, De Hendricks-Hodge-expeditie; *J. van Roon*, Het jaarverslag van den topografischen dienst van Ned.-Indië over 1922; *Dr. A. C. Oudemans*, Mogelijke veranderingen in den zeebodem van den Indischen Oceaan in en na 1598.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 Juni 1924.

C. Lelkerkerker, Het derde Koloniaal Onderwijscongres en Hooger Onderwijs voor Ned.-Indië; *H. R. Rookmaker*, Oude en nieuwe toestanden in het voormalige vorstendom Bone, (slot); *Mr. J. J. van Bolhuis*, Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging.

De Gids. — Amsterdam, 1 Juni 1924.

bevat o.a.:

Dr. P. Geyl, Willem IV en Engeland; *Dr. J. Huijzinga*, Engelschen en Nederlanders in Shakespeare's tijd.

Onze Eeuw. — Haarlem, Juni 1924.

bevat o.a.:

H. Zondervan, Dreigt er graangebrek in de Vereenigde Staten? *Jhr. Mr. J. J. von Schmid*, Het eerste vonnis van het permanente Hof van Internationale Justitie.

Vragen des Tijds. — Haarlem, Juni 1924.

bevat o.a.:

H. Ch. G. J. van der Mandere, Van Den Haag naar Genève.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN JULI 1924.

Staatsleeningen	f 4.400.000,—
zijnde:	
Hongarije f 5.000.000,— 7½ % obl.	
à 88 %.	
Prov. en Gemeentelijke Leeningen. „	11.730.000,—
zijnde:	
's-Gravenhage f 10.000.000,— 6 % obl.	
à 98 %.	
Tilburg f 2.000.000,— 6 % obl. à	
96½ %.	
Diverse Cultuurondernemingen. „	300.000,—
zijnde:	
N.V. Kina-Cultuur-Maatsch. „Lodaja"	
f 300.000,— aand. à 100 %.	
Diversen	1.510.000,—
zijnde:	
N.V. Gemeenschappelijk Eigendom,	
Maatschappij tot Exploitatie van	
Woon- en Winkelhuizen f 500.000,—	
aand. à 105 %.	
Maatschappij voor Gemeente-Crediet	
f 1.000.000,— 6 % obl. à 98½ %.	
Totaal ...	f 17.940.000,—

Totaal der emissies in Januari ...	f 11.862.250,—
Februari ..	16.454.500,—
Maart	22.987.400,—
April	63.244.000,—
Mei	4.803.000,—
Juni	97.545.000,—
Juli	17.940.000,—
Algemeen Totaal ..	f 234.836.150,—

Bovendien:

f 44.030.000,— 3 m. Schatkistpromessen à f 992,90
 „ 6.910.000,— 6/m. „ „ 985,63
 „ 13.106.000,— 4½ % Schatkistbiljetten „ „ 1.006,25
 terwijl voorts hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving op de uitgifte Cuban Telephone Cy. \$ 6.000.000.—
 7 % cum. pr. aand. à 100 %.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Vooruaamste posten in millioenen Goudmark
/millioenen Rentenmark/triljoenen Papiermark.

Data	Metaal	Daarv. Goud	Waarv. b. buitl. circ.bkn ¹	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings perc. ²
23 Juli '24	509	478	39	0,573	1.010	0,06
15 " '24	498	469	34	0,618	1.062	0,06
7 " '24	491	466	34	0,659	1.106	0,06
30 Juni '24	486	462	30	0,698	1.097	0,06
23 " '24	486	462	30	0,752	891	0,08
14 " '24	461	448	16	0,849	924	0,09
23 Juli '23	0,0245 ³	616	110	3,445 ³	31,825 ³	11
23 Juli '14	1.691	1.357	—	65	1,891	93

Data als boven.	Wissels			Renten-bank-scheine	Rekg. Courant ⁵		Opge-nomen bij de Renten-bank
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Partic.	Rijken Staat	
	1.798	1.798	—	443	384	677	800
	1.826	1.826	—	377	332	598	800
	1.871	1.871	—	303	320	491	800
	1.898	1.898	—	278	281	493	800
	1.868	1.868	—	474	347	725	800
	1.954	1.954	—	413	365	635	800
	53,027 ³	13,930 ³	39,097 ³	—	17,191 ³	3,211 ³	—
	751	751	—	—	944	—	—

¹) Onbelast. ²) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.
³) In biljoenen. ⁴) Waarv. in Rentenmark 30 Juni 1.053; 7 Juli 1.052; 15 Juli 1.012; 23 Juli 979. ⁵) Idem: 20 Juni 388; 7 Juli 400; 15 Juli 475; 23 Juli 488.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Vooruaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van te-gede in h. buitl.	Beleen. van prom.d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Voor-schot aan den Staat	Circu-latie
31 Juli '24	353.575	84.653	480.000	1815.205	5.250.000	7.764.487
24 " '24	352.751	84.653	480.000	1701.379	5.250.000	7.602.784
17 " '24	354.027	84.653	480.000	1655.309	5.250.000	7.603.701
10 " '24	354.970	—	—	1657.877	—	7.609.100
3 " '24	354.613	—	—	1710.171	—	7.582.979
2 Aug. '23	350.926	84.653	480.000	1044.094	5.300.000	7.016.947

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. FEDERAL RESERVE BANKS.

Vooruaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circula-tie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
16 Juli '24	3.160.550	2.148.830	—	105.864	1.812.712
9 " '24	3.143.402	2.137.268	—	101.904	1.855.005
2 " '24	3.120.655	2.159.820	—	98.963	1.874.270
25 Juni '24	3.155.570	2.156.584	—	115.833	1.843.922
18 " '24	3.157.641	2.161.211	—	114.503	1.851.842
18 Juli '23	3.099.720	2.104.132	—	83.702	2.216.994

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹	Algem. Dek-kings-perc. ²
16 Juli '24	342.671	2.144.005	111.405	79,9	82,6
9 " '24	369.222	2.078.910	111.400	79,9	82,5
2 " '24	421.812	2.074.492	111.407	78,0	81,5
25 Juni '24	395.165	2.108.459	111.420	79,8	82,8
18 " '24	408.702	2.135.476	111.472	79,2	82,1
18 Juli '23	988.950	1.942.521	109.714	74,5	76,5

¹) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²) Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Vooruaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
9 Juli '24	748	17.055.091	1.538.366	16.575.479	4.437.143
2 " '24	748	17.056.459	1.520.871	16.542.122	4.418.377
25 Juni '24	748	16.968.760	1.544.661	16.380.869	4.414.306
18 " '24	749	16.870.782	1.596.232	16.391.790	4.379.316
11 " '24	749	16.796.486	1.539.492	16.212.777	4.347.826
11 Juli '23	773	16.497.216	1.423.879	15.427.897	3.967.571

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 4 Augustus 1924.

De internationale beurzen hebben ook in de achter ons liggende berichtperiode zeer sterk onder den invloed van de besprekingen te Londen gestaan. Het kenmerkende is echter geweest, dat vrijwel overal een optimistische tendens de overhand heeft gehad, zelfs op momenten, waarop een breuk ter conferentie tot de waarschijnlijkheden begon te behooren. Het verloop heeft tot nu toe dit gevoelen in het gelijk gesteld, zoodat vooral op den laatsten dag van de berichteweek de opgewekte stemming sterk gemarkeerd is geworden.

In de eerste plaats is dit wel voor de Deutsche beurzen het geval geweest, waarbij bovendien de omzetten in beteekenis zijn toegenomen. Deze toeneming is echter een relatief begrip; te voren toch was de handel tot zoo geringe proporties ingekrompen, dat zelfs een kleine uitzetting der bedrijvigheid, in vergelijking met de voorafgegangene periode, tot gunstige conclusies moest voeren. Dat dit echter heeft kunnen plaats vinden, teekent wel de gewijzigde mentaliteit in Duitschland. Ondanks het feit, dat de faillissementen in Juli j.l. het in Duitschland nog nooit bereikte cijfer van 1173 hebben behaald (tegen 579 in Juni, 322 in Mei, 133 in April en 140 in het eerste kwartaal 1924) naast een aantal onder ambtelijk toezicht gestelde firma's van 501 (tegen 833 in Juni en 623 in Mei, waartegenover een totaal aan opheffingen van 412 staat) is men over het algemeen van meening, dat het ernstigste deel van de crisis is overwonnen. Men leidt dit af uit het tot stand komen van handelsverdragen met Spanje en China, uit de bevredigende voorwaarden, waarop een Amerikaanse bankgroep, onder leiding der Equitable Trust Company, bereid is gevonden een suikercrediet te verstrekken, uit de geringer passiviteit van de handelsbalans over Juni in vergelijking met die van Mei j.l. (277,9 miljoen Mark tegen 370 miljoen) en ten slotte uit de geneigdheid, welke ter conferentie van Londen bleek te bestaan, om weder met Duitschland in normaal economisch contact te komen. De beurs heeft deze overwegingen verdisconteerd in een veel aangename stemming voor de aandeelsoorten, dan sinds lang op te merken is geweest. Volgens een indexcijfer, samengesteld door de „Frankfurter Ztg.“ kon de waarde van binnenlandsche aandelen op 1 Augustus j.l. worden uitgedrukt in het cijfer 57,2 tegen 49,4 op 25 Juli. Kenmerkend voor het vertrouwen in een opleving van de inheemsche industrie is wel, dat de z.g. „valuta“-aandelen in hetzelfde tijdsverloop slechts van 51,6 tot 56,3 zijn gestegen. Daarentegen bestond er weer zeer veel animo voor binnenlandsche obligaties, waarin dan ook groote aankopen te constateeren zijn geweest, naar men ter beurze van Berlijn meende te mogen veronderstellen, voor officiele rekening. Dit wordt plausibel geacht door den krachtigen toestand van 's Rijks schatkist in verband met het ruime toevloeien van de belastingen.

Te Parijs is de stemming gedurende de afgelopen week niet zoo voortdurend vast geweest. Men is hier veel sterker beïnvloed door de af en toe tegenstrijdige berichten uit Londen, zoodat de markt vrij groote fluctuaties te aanschouwen heeft gegeven. Ook waren de omzetten hier van bijna geen beteekenis. Behalve de conferentie hebben te Parijs eveneens andere factoren medegewerkt. Nu de koortsachtige en eenzijdige handelsbeveging, gevolg van de waardevermindering van het nationale betaalmiddel, tot het verleden behoort, hebben de tot meer normale proporties teruggebrachte cijfers tot minder optimistische toekomst-beschouwingen aanleiding gegeven. Het saldo-actief van de Fransche handelsbalans over het eerste halfjaar 1924 bedroeg Fr. 1.410.000.000 tegen een saldo-passief van Fr. 500.000.000 in de overeenkomstige periode van het vorig jaar. Op zich zelve is dit zeer zeker bevredigend, doch het saldo-passief over Juni j.l. ad Fr. 250.000.000 heeft de vrees doen ontstaan, dat het tweede gedeelte van 1924 een ontwikkeling te aanschouwen zal geven, welke de voordeelige cijfers van den aanvang van dit jaar illusoir maakt. Daarbij zijn de berichten van eenige verflauwing in de industrie gekomen. Voorts spelen de vooruitzichten omtrent den oogst een rol van beteekenis. De stand kan niet ongunstig worden genoemd, doch men neemt aan, dat desniettemin aanzienlijke voorraden geïmporteerd zullen moeten worden, hetgeen bij den tegenwoordigen stand van de graanmarkt een drukkenden invloed op den wisselkoers zal kunnen uitoefenen. Bovendien zullen er, nadat de Kamer weder bijeen zal zijn gekomen, ontwerpen tot verhooging der ambtenaarsalarissen aan de orde worden gesteld. Als gevolg van kwergelijke overwegingen is wellicht nog meer aandacht aan de conferentie besteed, dan anders toch

reeds het geval zou zijn geweest. Toen het steeds duidelijker werd, dat er een groote kans van slagen der onderhandelingen bestond en dat dus de mogelijkheid van het ontvangen van directe middelen uit de opbrengst der Duitsche leening niet moest worden uitgeschakeld, is ook te Parijs, naast grooter levendigheid, een neiging tot betere koersen ontstaan.

Te Londen heeft men grooter terughouding aan den dag gelegd. De stroefheid van de geldmarkt heeft hier een rem aangelegd ten aanzien van het ondernemen van groote transacties. Enkele emissies van den laatsten tijd hebben niet het succes ontmoet, hetwelk er van verwacht was en hoewel de City den terugkeer tot meer normale omstandigheden zeer sterk zou toeuichen, ontveinst men zich niet, dat in den eersten tijd ten aanzien van Groot-Britannië hiermede nog wél moeilijkheden gegaard kunnen gaan. De concurrentie van Duitschland op de markt voor industriele producten en de mededinging van de Vereenigde Staten op de geldmarkt zijn phantomen, welke de vreugde van het vooruitzicht op het welslagen der besprekingen aanzienlijk hebben getemperd. Toch heeft het optimisme hier de overhand gehad, zoodat de markt als geheel ten slotte een niet onaangename tendens aan den dag heeft gelegd. Ook de benoeming van een regeeringscommissie — welke reeds langen tijd geleden was toegezegd — tot onderzoek naar de situatie van den Britschen buitenlandschen handel en alles, wat hiermede in verband staat, onder voorzitterschap van Sir Arthur Balfour, heeft algemeene voldoening gewekt.

De markt te New York is onveranderd opgewekt van toon gebleven, ondanks de niet gunstig luidende berichten uit de kringen van handel en industrie. Men beschouwt echter de verslappening in het zakenleven als van zeer voorbijgaanden aard en put hieruit de overtuiging, dat industriele en spoorwegaandeelen een aantrekkelijk object vormen. Deze overtuiging wordt in de hand gewerkt door de zeer ruime geldmarkt, waarvan bovendien verschillende ondernemingen gebruik maken om hun vlottende schulden te consolideeren of in hunne behoeften aan nieuw geld te voorzien. Voorts heeft de deelneming van de Unie aan de beraadslagingen te Londen den indruk gewekt, dat een mislukking als zeer onwaarschijnlijk moest worden beschouwd, en dat de Vereenigde Staten van het tot stand komen van een overeenkomst tusschen de geallieerden en Duitschland goede vruchten zouden plukken. Ten slotte heeft de rijzing op de graanmarkten de stemming in de landbouwdistricten geheel gewijzigd, zoodat Wallstreet ook van die zijde geen ernstig gevaar bij de aanstaande presidentsverkiezing meer schijnt te duchten. Op deze wijze heeft alles er toe bijgedragen een opgewekte tendens in het leven te roepen.

Ten onzent is de stemming op de beleggingsmarkt uiterst opgewekt gebleven. Onder den stimulans van een bijzonder ruime geldmarkt, welke den koers voor prolongatiegeld ter beurze tot 2 pCt. omlaag heeft gedrukt, werden alle inheemsche beleggingsfondsen in ruime mate uit de markt genomen. Temeer was dit het geval, waar handel noch industrie een beroep doen op de ter beschikking zijnde vlottende geldmiddelen. Van de buitenlandsche soorten konden obligaties Sao Paulo zich iets herstellen in verband met de betere berichten omtrent den opstand in Brazilië.

	28 Juli	1 Aug.	4 Aug.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	99 11/16	99 11/16	100 1/2	+ 1/16
5 % " " 1918	89	89 3/4	89 15/16	+ 15/16
4 1/2 % " " 1916	89 15/16	90 15/16	91	+ 1/16
4 % " " 1916	81 7/8	82 1/16	83	+ 1/8
3 1/2 % " " "	74 1/2	74 3/4	74 3/4	+ 1/4
3 % " " "	66 3/4	66 1/8	66 1/2	— 1/4
2 1/2 % Cert. N. W. S.	55 1/8	53 3/4	54	— 1/8
7 % Oost-Indië 1921	102	102 1/2	102 1/4	+ 1/4
6 % " " 1919	98 3/4	99 7/16	99 3/4	+ 1
5 % " " 1915	93 3/4	94 3/8	94 1/2	+ 1/4
5 % Rusland 1906	3 3/4	4	5	+ 1 1/4
4 % Rusl. bij Hope & Co.	5 1/4	5	4 3/4	— 1/4
4 % Japan 1899	61 1/8	59 1/8	60 1/8	— 1/2
5 % Brazilië 1895	49	47 1/2	48 1/8	— 7/8
8 % San Paulo 1921	90 1/2	93 1/4	—	+ 2 3/4
6 % Amsterdam 1920	100 1/2	—	100 3/8	— 1/8
7 % Rotterdam 1920	101 1/4	102	102 1/2	+ 1/4

Naast de gunstige tendens voor beleggingswaarden was ook de aandelenmarkt als geheel vast van toon. De lage prolongatiekoers echter is op zichzelf reeds een bewijs voor de zeer geringe omzettingen, welke, ondanks het aan onze beurs heerschende optimisme ten aanzien van de Londense besprekingen, te registreeren zijn geweest. De uiterste voorzichtigheid werd in acht genomen, zoowel door den beroepshandel als door het publiek. Alleen op den

laatststen dag van de berichtsperiode werd hierop voor enkele afdeelingen een uitzondering gemaakt, hoewel ook toen de handel niet buiten vrij enge proporties is getreden.

Buitengewoon opvallende koersverschillen zijn dan ook vrijwel nergens voorgekomen. Het sterkst was dit nog het geval op de *scheepvaartafdeeling*, welke werd gestuurd door het vooruitzicht op de mogelijkheid van een groter wereldverkeer, ondanks den nog steeds niet opgewekten toestand op de vrachtenmarkt. Tot de koersverbetering van verschillende fondsen hebben hier ook contramine-dekkingen bijgedragen.

	28 Juli	1 Aug.	4 Aug.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	73 1/2	75	79 1/2	+ 5 1/2
" " „gem.eig.	60 1/2	61	63 7/8	+ 3 1/8
Hollandsche Stoomboot-Mij.	20 7/8	21 1/2	25	+ 4 1/8
Java-China-Japan-Lijn	95	95	96	+ 1
Kon. Hollandsche Lloyd	7 1/2	8 1/2	—	+ 1 1/2
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	70 1/2	70 3/4	74	+ 3 1/2
Konink. Paketvaart-Mij.	136 1/2	137	135	— 1 1/2
Maatschappij Zeevaart	72	73	74 1/2	+ 2 1/2
Nederl. Scheepvaart-Unie	117	118 1/2	121 1/2	+ 4 1/2
Nievelt Goudriaan	87 1/2	91	95	+ 7 1/2
Rotterdamsche Lloyd	120 1/8	120 1/4	120 1/2	— 1/8
Stoomv.-Mij. „Nederland”	144 1/2	140 1/4	—	— 4
" " „Noordzee”	24	23 3/4	24 1/4	+ 1/4

Vervolgens was de *tabakmarkt* vrij levendig. Berichten omtrent een goeden stand van den komenden oogst, speciaal ten aanzien van de Senembah-maatschappij, hebben hier bona-fide kooporders doen toestroomden, waarvan de koersen in hun hooger niveau blijk geven.

Rubberaandeelen daarentegen waren eerder gedrukt. Pesimistische beschouwingen omtrent de statistische positie van het artikel hebben een zekeren druk uitgeoefend. Ook heeft de stabiliteit van het product te Londen, in tegenstelling met de opwaartsche beweging van de laatste weken, de lusteloosheid in de hand gewerkt.

De *petroleummarkt* was uitermate kalm. Het hoofdfonds werd geleid door de aanwijzingen van het buitenland, doch daar de beurzen van Londen en van Parijs zelf ook niet levendig waren, kon de invloed van deze centra niet voldoende zijn, om ten onzent scherpe koersverschillen te voorschijn te roepen. Voor Consols ontwikkelde zich aanbod in verband met geruchten omtrent revolutionnaire woelingen in Roemenië.

Aandeelen in handelsondernemingen hebben de aandacht getrokken door één aandeel uit deze groep, n.l. aandelen Compania. Plotseling bleek, dat verschillende firma's hierin groote kooporders hadden ontvangen en deze leidden, naast dekkings- en speculatieve hausse-aankopen, tot een voor dit fonds vrij belangrijke rijzing.

Mijnaandeelen waren veel kalmer, doch goed van onderton.

Suikervondsen bleven eenigermate verwaarloosd. Op som-

	28 Juli	1 Aug.	4 Aug.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	122 1/2	123 1/8	124 1/4	+ 1 3/8
Incasso Bank	96 3/4	94 1/4	94 1/4	— 2 1/2
Koloniale Bank	162 1/2	164 1/2	169 1/8	+ 6 5/8
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	121	123 1/8	123 1/8	+ 2 1/8
Rotterd. Bankvereeniging	84	84	84	—
Van Berkel's Patent	61 1/2	55 1/2	57	— 4 3/4
Gouda Kaarsen	12 1/2	12 1/2	12 1/2	— 1/4
Holl. Draad- en Kabelfabriek	48 1/2	49	49	+ 1/2
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	48 3/4	49	49 1/2	+ 3/4
" " pr. aand.	55	57 7/8	58	+ 3
Leerdam Glasfabrieken	21 1/4	22	22 1/4	+ 1
Philips' Gloeilampenfabriek	238 1/2	293 1/2	294	+ 5 3/4
Vereenigde Blikfabrieken	85 1/2	86 1/2	85 1/2	—
Vereen. Chemische Fabrieken	41	41 1/4	41	—
Compania Mercantil Argent.	167 1/8	22 1/2	23 7/8	+ 7
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	160 3/4	162	163 3/8	+ 2 1/8
Handelsverg. Amsterdam	503 1/2	504 1/2	507 1/2	+ 4 1/2
Handelsverg. Reiss & Co.	30 1/2	32	32	+ 1 1/2
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	185	185	186	+ 1
Linde Teves & Stokvis	86	87	86 1/2	+ 1/2
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	200	204 1/2	205	+ 5
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	156 1/2	151	151 1/2	— 4 3/4
Kon. Petroleum-Mij	332 1/2	329 1/2	335	+ 2 1/2
Phoenix Oil	91 1/2	91	—	— 1/2
Amsterdam-Rubber-Mij	140	136 1/8	138 3/4	— 1 1/2
Kendeng Lemboe	165	160	163 1/2	— 1 1/2
Oost-Java-Rubber-Mij	208	207	210	+ 2
Deli-Batavia Tabak Mij.	301	310 1/2	314	+ 13
Deli-Maatschappij	359 1/2	363 3/4	368 1/2	+ 9
Senembah-Maatschappij	318 1/2	332 1/2	340 1/4	+ 21 1/4

1) ex. div.

mige dagen viel zelfs voor aandelen H. V. A. geen handel van beteekenis waar te nemen.

Industriele aandelen waren over het algemeen goed gevraagd en hierdoor iets beter van toon.

De rubriek der *bankaandelen* heeft haar rust geheel herkregen; de meeste soorten kwamen bovendien op een hooger niveau.

De *Amerikaansche afdeeling* was zeer vast, in aansluiting aan de aanwijzingen van Wallstreet.

	28 Juli	1 Aug.	4 Aug.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	73 ⁷ / ₈	74 ³ / ₈	73	— ⁷ / ₈
Anaconda Copper	77 ³ / ₈	77 ¹³ / ₁₆	79 ⁷ / ₁₆	+ 2 ¹ / ₁₆
Studebaker Corp.	97 ¹ / ₂	100 ¹³ / ₁₆	100	+ 2 ¹ / ₂
Un. States Steel Corp.	106 ¹ / ₂	112	112 ¹ / ₂	+ 6
Atchison Topeka	111 ⁷ / ₁₆	110 ⁵ / ₁₆	111	— ⁷ / ₁₆
Erie	36	36 ¹³ / ₁₆	37 ³ / ₁₆	+ 1 ³ / ₁₆
Southern Pacific	100 ¹ / ₂	—	100 ¹ / ₂	—
Union Pacific	148 ⁷ / ₈	148 ¹ / ₁₆	148	— ⁷ / ₈
Int. Merc. Marine orig. gew.	10	10 ¹ / ₂	10 ¹³ / ₁₆	+ ¹³ / ₁₆
" " " " pref.	40	39 ³ / ₈	40 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂

De *geldmarkt* bleef, als gezegd, ruim en prolongatie doorgaans à 2 pCt. goed verkrijgbaar.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

4 Augustus 1924.

De stemming op de tarwemarkten in de overzeesche landen, was in de afgelopen week weder sterk aan wisselvalligheden onderworpen, hetgeen veroorzaakt werd door de berichten omtrent den Canadeeschen oogst, welke, ofschoon zij zeer uiteen liepen, in hoofdzaak de pessimistische beschouwingen van den laatsten tijd te niet deden. Eigenaardig is het te moeten constataren, dat de lage cijfers, welke met betrekking tot den opbrengst in Canada werden gelanceerd, zoo goed als geheel uit de Vereenigde Staten kwamen. In ons vorig overzicht meenden wij reeds te moeten opmerken, dat de taxaties van de Noord-Amerikaansche experts aangaande den Canadeeschen oogst overdreven waren, en tot doel hadden den Noord-Amerikaanschen oogst, welke per saldo gunstig is uitgevallen, een hoogten prijs te doen opbrengen. Ontegenzeggelijk zijn de verwachtingen in Canada verre beneden de werkelijkheid van verleden jaar, echter zoo slecht als het onlangs werd voorgesteld, schijnt het toch niet te zijn. Het Departement van Landbouw te Winnipeg beweert, dat de gepubliceerde berichten omtrent het veelvuldig optreden van „roest”schade aan de tarweoogsten sterk overdreven zijn, meent zelfs het bestaan daarvan te moeten ontkennen. Er zouden hiervan slechts lichte sporen aanwezig zijn, terwijl door het koude weder eenige uitbreiding geen kans zou hebben. Volgens hetzelfde Departement zouden de gevallen regens in geen deele te laat zijn gekomen en integendeel de situatie zeer hebben verbeterd. Tengevolge van de alarmeerende berichten, welke werden verbreid onderging de markt te Winnipeg op 25 en 26 Juli een verhooging van 10 cent per bushel, voorzeker een buitengewoon groote stijging. De reactie was daarna weder zeer scherp, waaraan het departementale bericht, hiervoor genoemd, wel niet vreemd zal zijn geweest. Op 1 Augustus sloot de markt nog ca. 5 cent beneden het hoogste punt. De markt te Chicago gaf onder den invloed van de betere Canadeesche berichten eveneens van een weifelende houding blijk, waarbij tenslotte de noteeringen van 2 Augustus op hetzelfde peil staan als op 26 Juli. De tusschentijdsche flauwere stemmingen waren mede het gevolg van de gunstige cijfers van den oogst in de Vereenigde Staten. Wanneer men de laatst gepubliceerde particuliere cijfers daarvan beschouwt, blijkt, dat men zeer waarschijnlijk een totaalopbrengst van 786 miljoen bushels verwacht. De opbrengst van verleden jaar was ruim 785 miljoen, zoodat het aanstaande rapport van Washington per 1 Augustus hoogstwaarschijnlijk een hooger cijfer te zien zal geven dan op 1 Juli, toen officieel van 740 miljoen gesproken werd.

In Argentinië bewogen zich de termijnmarkten in het begin der vorige week eveneens in sterk stijgende richting, onder invloed der Noord-Amerikaansche markten. In de tweede helft der week werd ook daar de stemming weifelend, om echter op het einde weder vast te sluiten. De huidige hoge tarweprijzen geven den Argentijnschen boeren alle aanleiding, de uitzaai van tarwe voor den aanstaanden oogst zoo groot mogelijk te doen zijn. Het zaaien geschiedt onder gunstige omstandigheden. Over de geheele zône, waar tarwe wordt verbouwd, zijn regens gevallen.

Het binnenhalen der oogsten in de Noordelijke landen van Europa maakt goeden voortgang, echter deze oogsten blijken over het algemeen kleiner te zijn dan verleden jaar,

hetgeen dan ook reeds herhaaldelijk werd voorspeld. Vooral in Italië en Hongarije is de opbrengst beduidend minder, terwijl Roemenië voor export zoo goed als niets over zal hebben. In Frankrijk beweert men voldoende voor eigen gebruik te hebben geoogst; waar echter in Noord-Afrika zoo goed als geen tarwe geoogst is, zijn de Fransche bewerkingen misschien niet geheel juist. De pessimistische berichten in zake Rusland schijnen geheel bewaarheid te zullen worden. Vast staat, dat de uitvoeren belangrijk beneden die van verleden jaar zullen zijn. De omzetten in tarwe waren in Nederland in de afgelopen week buitengewoon klein, waartoe de weifelende stemming alle aanleiding gaf. De sterk opgelopen prijzen hebben beperking in zaken te voorschijn geroepen, zoodat alleen het werkelijk benodigde wordt gekocht. Een uitzondering vormde de Engelsche markt. Vooral op de twee eerste dagen der week waren de afdoeningen aan de ladingenmarkt van zeer grooten omvang. De nieuwe Noord-Amerikaansche tarwe behoorde ook reeds tot de soort, welke in Engeland sterk gevraagd werd. In Nederland kan de nieuwe Hard Winter nog niet veel kooplust opwekken, echter wel in Duitschland; speciaal naar de havens in het Noorden kwamen flinke zaken tot stand.

Voor het eerst sedert langen tijd zijn de verschepingen van rogge van Rusland nihil geweest. In navolging van tarwe was de stemming bij voortdurend vast, en weifelende tarwemarkten konden zelfs hierin geen verandering brengen. De roggemarkt te Chicago stoot zich aan flauwere tarwemarkten in geen enkele mate. De verhooging aldaar bedraagt sedert de laatste 10 dagen niet minder dan 12 cent per bushel. De slechte weerstoestand in Europa bleef te Chicago niet onopgemerkt, echter de vaste stemming zal in hoofdzaak wel te wijten zijn aan de abnormaal hooge maïsprijzen in de Vereenigde Staten, welke daar te lande ongetwijfeld een sterk vermeerderd verbruik van rogge voor veevoeder veroorzaakt hebben. Een verschil in prijs van 11 cent per bushel te Chicago zal menigen boer het voeren van rogge wel hebben geleerd. Hier te lande was de vraag voor rogge, speciaal Russische soorten, zeer bevredigend. Het slechte weder heeft schijnbaar, vooral in Limburg, veel van den oogst bedorven, zoodat de goede buitenlandsche soorten in trek bleven. In Duitschland is de export van rogge van eigen bodem toegestaan, zoodat de prijs daar te lande gevoelig gestegen is. Naar ons land kwamen reeds verschillende zaken tot stand. Platarogge ging eveneens vlot van de hand; terwijl Amerikaansche soorten minder goeden afzet vonden. In Rotterdam bevinden zich nog belangrijke voorraden rogge in handen der Sowjet; waarschijnlijk echter zullen deze kwantiteiten noodig zijn ter uitvoering van met andere landen aangegane contracten. Naar bericht werd, kocht onlangs de Voedselcommissie in Noorwegen 15.000 tons rogge van Rusland voor Augustus aflading, welke echter in Zuid-Rusland niet meer voorradig heeten te zijn.

Voor maïs bleef de stemming aanvankelijk onveranderd, met geen noemenswaardige prijsverhoogingen. In den loop der vorige week werd uit Amerika gunstiger weder gemeld, waardoor de vooruitzichten zouden zijn verbeterd. Dientengevolge was de markt te Chicago per December flauwer gestemd, echter op 2 Augustus was de prijsverhooging weder van dien aard, dat de markt ver boven \$ 1.— per bushel voor nieuwen oogst steeg, zoodat het artikel maïs een niveau bereikt heeft, als we in geen jaren hebben gezien. In Argentinië bleven de prijzen onder Noord-Amerikaanschen invloed eveneens vrij stabiel, om echter aan het einde der week weder vast te staan op hogere Amerikaansche noteeringen.

Intusschen blijven de verschepingen van Argentinië flink groot, alhoewel het aandeel voor Noord-Amerika grooter begint te worden, zoodat het gedeelte voor Europa vermindert. De handel in Europa was over het algemeen traag, waarbij de prijzen zich nog steeds ver onder exportpariteit bewogen. Vooral voor spoedig gewachte maïs steken de maakbare prijzen ongunstig af tegen die voor latere verscheping. In Engeland was de verhouding tusschen de daar geldende prijzen en die der afladers niet zoo ongunstig. Het verbruik schijnt daar te lande zeer goed te zijn, te oordeelen naar de prijzen, welke voor verschillende spoedig gewachte ladingen werden betaald. Bovendien bestond aan de ladingenmarkt op sommige dagen goede kooplust voor winterverscheping, tot prijzen, welke op het Continent niet te maken zijn. In België is het maïstekort, hetwelk in de vorige week heerschte, en waardoor verschillende in Rotterdam aangekomen partijen naar Antwerpen hun weg vonden, aangevuld, doordat twee volle booten met maïs aankwamen, zoodat op het moment de prijzen aldaar zich weder beneden die van onze markt bewegen. In Nederland worden geregeld

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Lijnzaad Sept.
2 Aug. '24	132 $\frac{1}{4}$	114 $\frac{1}{8}$	49 $\frac{3}{8}$	16,10	10,15	24,30
26 Juli '24	135 $\frac{1}{4}$	106	49 $\frac{1}{8}$	15,70	9,80	23,70
2 Aug. '23	97 $\frac{1}{4}$	77	35 $\frac{3}{8}$	10,50 ¹⁾	8,25	21,10 ¹⁾
2 Aug. '22	105 $\frac{1}{4}$	61 $\frac{1}{2}$	33	12,25 ¹⁾	7,85	20,35 ¹⁾
2 Aug. '21	125 $\frac{1}{4}$	59 $\frac{1}{8}$	38 $\frac{1}{8}$	19,— ¹⁾	9,30	24,30 ¹⁾
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

1) Per Augustus.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	4 Aug. 1924	28 Juli 1924	6 Aug. 1923
Tarwe*	15,—	15,25	11,80
Rogge (No. 2 Western) ..	11,75	11,50	8,20
Mais (La Plata)	203,—	195,—	180,—
Gerst (48 lb. malting) ...	260,—	250,—	172,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹⁾	11,50 ⁵⁾	11,25 ⁵⁾	9,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹⁾	13,65	13,50	10,70
Lijnzaad (La Plata)	458,—	442,—	405,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Donaugerst. 5) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	27 Juli/2 Aug. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	27 Juli/2 Aug. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	27.993	567.142	443.926	—	15.305	31.086	582.447	475.012
Rogge	9.411	290.714	279.463	—	3.775	485	294.489	279.948
Boekweit	864	12.785	9.937	—	—	—	12.785	9.937
Mais	10.574	418.468	343.552	765	67.521	50.977	485.989	394.529
Gerst	5.408	196.489	121.612	—	28.606	7.062	225.095	128.674
Haver	4.665	110.401	49.534	—	305	533	110.706	50.067
Lijnzaad	5.378	144.177	84.864	400	45.357	48.156	189.534	133.020
Lijnkoek	2.512	125.678	130.664	—	700	—	126.378	130.664
Tarwemeel	5.607	142.684	50.518	720	16.445	3.864	159.129	54.382
Andere meelsoorten	165	3.953	1.344	—	—	—	3.953	1.344

tweedehandsche zaken gedaan in latere termijnen, beneden eerstehandsch prijzen, terwijl aangekomen partijen slechts schoorvoetend worden opgenomen. Voor Donaumais onderging de markt hier te lande een aanmerkelijke verbetering. Orders uit Roemenië tot terugkoop van indertijd aangevane Juli contracten veroorzaakten een sterke stijging, waarvan houders van loco partijen konden profiteren. De voorraden van maalmals zijn dan ook zeer geslonken, terwijl de vraag sterk toenam. Van aanbod uit Roemenië van nieuwen oogst mais wordt nog steeds niets vernomen.

Wat La Plata betreft, de totale export in dit jaar sedert 1 Mei bedraagt reeds het aanzienlijke cijfer van 8 miljoen quarter tegen verleden jaar om dezen tijd 5 miljoen. Indien Argentinië met verscheperen zoo voortgaat, dan zullen de voorraden daar te lande spoedig niet meer abnormaal groot genoemd kunnen worden. Uit oorzaak hiervan ontstaat de groote premie, welke voor latere verscheperingen wordt betaald, daar men aanneemt, dat in het begin van den a.s. winter de verscheperingen niet onaanzienlijk zullen afnemen, vooral indien Noord-Amerika de import uit Argentinië zou uitbreiden, waarop wel veel kans bestaat, gezien het hooge prijsniveau van mais in de Vereenigde Staten.

Gerst gaat steeds voort in waarde te stijgen. Uit Rusland wordt niets meer geoffreerd, terwijl in de afgelopen week ook niets werd verscheept. Er kan dan ook, wat dit artikel betreft, van een ongezien toestand worden gesproken. Naar Engeland, doch ook naar België worden de hoogste prijzen voor gerst gemaakt. Bij gebrek aan brouwergerst uit Californië worden in die landen de Indische en Russische soorten ongetwijfeld voor brouwerij-doelinden gebruikt. Uit Duitsland is de export van Deutsche gerst toegestaan, hetgeen den boeren daar te lande in verband met de hooge prijzen bijzonder welkom is. Naar ons land en België kwamen reeds verscheidene afdoeningen in Noord-Duitsche gerst tot stand. Amerikaansche malting rendeerte dezer dagen eveneens weder, zoodat eenige zaken hierin werden afgesloten. Het aanbod is echter uiterst gering; de voorraden in de Vereenigde Staten schijnen buitengewoon klein te zijn.

Haver was eveneens zeer vast, doch de omzetten waren niet zoo groot. Canadeesche- en Platasoorten vonden vrij geregeld hun weg in Nederland, België en Zwitserland. In Engeland was de handel tengevolge van de prijsverhooging slepend.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten waren gedurende de afgelopen week zeer kalm gestemd en toonen zoowel voor de noteeringen op termijn alsook voor disponibele suiker weinig verandering. Voor zoover kooplust bestaat, bepaalt die zich tot spoedig leverbare suiker.

In Amerika liep de noteering voor Spot Centrifugals van 5.15 terug tot 5.02 en op de termijnmarkt van 3.40

tot 3.30 voor September levering terwijl latere termijnen nauwelijks wijziging toonen. Voor Cubasuiker prompte afscheep wordt 3 $\frac{1}{2}$ c. c. & f. gevraagd, er zijn koopers tot 3 $\frac{1}{4}$ c. De consumtie in de V.S. gedurende de eerste 6 maanden van dit jaar wordt door Willet en Gray op 2.684.972 tons becijferd tegen 2.593.691 en 2.671.953 in de twee voorafgaande jaren.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 26 Juli '24.	35.284	10.883	68.195
Tot. sedert 1 Dec. '23-26 Juli '24	3.451.105	3.265.697	3.487.104
Werkende fabrieken	2	1	13
Weekexport 26 Juli '24	68.419	27.599	85.800
Tot. sedert 1 Jan. '24-26 Juli '24	2.845.465	2.742.910	2.848.441
Totale voorraad op 26 Juli '24	605.640	523.687	650.164

De weersgesteldheid in Europa blijft gunstig voor de te velde staande beetwortelen.

De zichtbare voorraden bedroegen volgens Czarnikow:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Juni '24	581.000	651.000	306.000
Tsjechoslowakije 1 Juli '24 ...	113.000	107.000	83.000
Frankrijk 1 Juli '24	78.000	109.000	61.000
Nederland 1 Juli '24	67.000	79.000	90.000
België 1 Juni '24	46.000	45.000	41.000
Gr.-Britannië en Ierl. 1 Juli '24	322.000	405.000	368.000
Totaal (Europa) ..	1.207.000	1.396.000	949.000
Atlant. havens V.S. 30 Juli '24	188.000	124.000	233.000
Cuba. 26 Juli '24	605.000	524.000	650.000
Totaal ..	2.000.000	2.044.000	1.832.000

In Engeland verlaagden raffinadeurs hunne prijzen met 6 d. per Cwt. In het Lagerhuis gaf de Regeering dezer dagen het voornemen te kennen een accijns van sh. 9,9 per Cwt. te heffen van Home Grown Sugar en tegelijkertijd een subsidie aan de industrie toe te staan van 19/6. Aangezien de inkomende rechten op buitenlandsche suiker 11/8 bedragen, zou de eigen bietsuiker bevoorrecht worden met 21/5 per Cwt. nl. 19/6 subsidie plus 1/11 verschil tusschen accijns en inkomende rechten.

Op Java was de markt vast. Doordat de campagne dit jaar zeer laat was, hadden tot dusver de exporteurs alle afgeleverde suiker nodig voor vroeger afgesloten contracten zoodat een druk op de markt door toenemende aanvoeren nog niet voelbaar was. Buitendien was gedurende de laatste weken Rusland aan de markt voor spoedig af te schepen suiker, hetgeen een verderen steun aan de markt gaf. De Producenten Trust verkocht verdere partijen op restant condities tot 13 $\frac{1}{2}$ en f 13 $\frac{1}{2}$ voor Superieur en 12 $\frac{1}{2}$ voor No. 16 en hooger en is nu op grond van de laatste oogstramingen uitverkocht. Voor disponibele witte suiker werd f 14 $\frac{1}{8}$ en voor Augustus levering f 14,— betaald.

Het rendement van 147 fabrieken was 8 % meer dan op hetzelfde tijdstip verleden jaar.

Ook op de markt in Nederland gaat weinig om. Juli levering bewoog zich tusschen f 26,— en 25½, Augustus tusschen f 25,— f 24½ en December tusschen f 21½ en f 21,—. De omzet bedroeg circa 3400 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdamp per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Juli/Aug.	Cuba's 96 pCt. c.i.f. Juli/Aug.	
1 Aug. '24	f 24 13/16	Sh. 43/-	Sh. 20/-	Sh. 17/9	\$ 5,02
25 Juli '24	„ 24 13/16	43/-	20/-	17/7½	5,15
1 Aug. '23	„ 24 5/16	60/9	21/-	24/-	6,03
1 Aug. '22	„ 26 7/16	58/9	20/6	19/3	5,36
4 Juli '14	„ 11 13/32	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands.)

	1 Aug. 1924	25 Juli 1924	18 Juli 1924	1 Aug. 1923	1 Aug. 1922
New York voor Middling ...	30,95 c	35,25 c	32,40 c	23,65 c	22,20 c
New Orleans voor Middling	28,60 c	30,— c	29,50 c	22,75 c	22,25 c
Liverpool voor Fy Middl. ...	18,18 d	18,29 d*	17,38 d*	13,40 d*	13,44 d

* voor ouden standaard.
Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '23 tot 26 Juli '24	Overeenkomstige periode				
		1922-'23	1921-'22			
Ontvangsten Gulf-Havens.	} 6.889	5.841	6.291			
„ Atlant.Havens						
Uitvoer naar Gr. Brittannië				1.685	1.291	1.766
„ „ 't Vasteland.				3.488	2.836	***
„ „ Japan	582	662	***			

Voorrâden.

(In duizendtallen balen).

	25 Juli '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	***	***	***
Binnenland	***	***	***
New York	***	***	***
New Orleans	***	***	***
Liverpool	153	152	458

RUBBER.

De stemming op de rubbermarkt bleef vast gedurende de afgelopen week. De prijzen konden zich in den loop der week belangrijk verbeteren.

De slotnoteeringen luiden als volgt:

			einde afgelopen week:
Prima Crêpe	Aug.	67½ ct.	62½ ct.
„ „	Sept./Oct.	68 „	64 „
„ „	Nov./Dec.	68½ „	65 „
Smoked Sheets	Aug.	65½ „	61 „
„ „	Sept./Oct.	66 „	62½ „
„ „	Nov./Dec.	67 „	64 „

5 Augustus 1924.

COPRA.

De markt fluctueerde deze week zeer sterk en er ging zeer veel om. Het slot is vast tot de volgende prijzen:

Nederl.Ind. f.m.s.	Juni	afloading	f.
„ „ „	Juli	„	34 3/8
„ „ „	Augustus	„	34 3/8
„ „ „	September	„	34 1/2

4 Aug. 1924.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijddendijk.) Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
2 Aug. 1924	316.000	31.025	683.000	1)	5 3/8
26 Juli 1924	289.000	32.710	841.000	2)	5 11/32
19 „ 1924	307.000	35.075	943.000	2)	5 13/32
2 Aug. 1923	841.000	18.525	1.262.000	18.600	5 29/64

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
2 Aug. 1924....	119.000	435.000	3)	3)
2 Aug. 1923....	78.000	360.000	176.000	781.000

1) 38.500 tot 40.000 niet officieel. 2) Niet genoteerd. 3) Gesloten.

STEENKOLEN.

Het kenmerk van de achter ons liggende berichtsperiode is een teruggang van prijzen over de geheele linie. Zoowel in Engeland als in Westfalen zijn de prijzen vrij gevoelig gedaald en koopers hebben het min of meer in de hand verdere prijsreducties te bedingen voor zoover zij zich wenschen te binden voor een zeker quantum voor geregelde afname. De prijzen zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde ..	f 12,75
Durham Ongezeefde ..	„ 13,50
Cardiff Ongezeefde.....	„ 16,50
Schotsche Gezeefde ..	„ 11,50
Yorkshire Gewasschen Doubles ..	„ 14,50
Westfaalsche Veförder ..	„ 15,—
„ Vetstukken.....	„ 17,50
„ Smeenootjes ..	„ 17,—
„ Gasvlamförder ..	„ 15,50
„ Gietcokes ..	„ 22,—

alles per ton van 1000 K.G., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Markt onregelmatig.

5 Augustus 1924.

The Anglo-South American Bank, Ltd.

Statutair Kapitaal £ 10.000.000
Reservefonds . £ 4.000.000

Geplaatst Kapitaal £ 8.734.660
Volgestort Kapitaal £ 4.367.330

Argentinië - Chili - Peru -
Mexico - Barcelona -
Bilbao - Madrid - Vigo - Sevilla -
Valencia.

Bank- en Wisselzaken,
Handelscredieten.
Incasseeren van documentaire
wissels.
Aan- en verkoop van Effecten.

Hoofdkantoor: Old Broad Street, London E.C.

The Anglo-South American Bank Ltd. is ook vertegenwoordigd in de Vereenigde Staten door de Anglo South American Trust Company, New York (erkend volgens de wetten van den staat New York), in Frankrijk door de Banque Anglo-Sud Américaine, Société Anonyme, Parijs, en in Brazilië en Uruguay en in geheel Centraal Amerika door haar zuster-instellingen: The British Bank of South America Ltd. - The Commercial Bank of Spanish America Ltd.